

Analýza genderově podmíněných nenávistných projevů vůči veřejně aktivním ženám v online prostoru

STUDIE

Analýza genderově podmíněných nenávistných projevů vůči veřejně aktivním ženám v online prostoru

Studie

Duben 2024

Autoři studie: Fórum 50 %, Multikulturní centrum Praha, Masarykův ústav vyšších studií ČVUT
Transparency International – Česká republika, Praha, 2024

Jazyková redakce: Hana Škapová

Sazba a layout: Alžběta Müllerová

Tento text vznikl v rámci projektu Digitální doba a hrozby pro lidská práva realizovaného českou pobočkou globální sítě Transparency International ve spolupráci s organizacemi Fórum 50 %, Masarykův ústav vyšších studií ČVUT, Multikulturní centrum Praha a s norským partnerem Åpenhet. Projekt byl finančně podpořen z Norských fondů 2014-2021.

Transparency International – Česká republika (TI ČR)

Sokolovská 260/143

180 00 Praha 8

+420 224 240 895

posta@transparency.cz

www.transparency.cz

© TI ČR 2024

Obsah

1. ÚVOD: PŘEDSTAVENÍ PROJEKTU A CÍLŮ STUDIE	4
2. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ A PŘÍNOS KATEGORIZACE	5
3. POUŽITÉ METODY A VÝSLEDKY VÝZKUMU	6
3.1 Analýza dat z facebookových skupin	6
3.2 Dotazníkové šetření	11
3.3 Analýza soudních rozhodnutí	14
4. SPOUŠTĚČE A TRENDY NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ VŮČI POLITICKY AKTIVNÍM ŽENÁM: TÉMATA A MECHANISMY ŠÍŘENÍ	16
4.1 Spouštěče podle témat	16
4.2 Spouštěče podle mechanismů šíření	18
5. AUTOŘI NENÁVISTNÝCH PŘÍSPĚVKŮ A KOMENTÁŘŮ	20
5.1 Charakteristika dvaceti nejčastěji komentujících profilů ve skupinách	22
5.2 Klíčová zjištění	23
6. VHLED DO AUTENTICKÝCH KOMENTÁŘŮ DLE JEDNOTLIVÝCH TYPŮ A PODTYPŮ NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ	25
6.1 Typ nenávistného projevu – sexismus	25
6.2 Typ nenávistného projevu – vzhled	28
6.3 Typ nenávistného projevu – sexuální objektivace	29
6.4 Typ nenávistného projevu – sexuální násilí	32
6.5 Typ nenávistného projevu – výhrůžky násilím	34
6.6 Typ nenávistného projevu – ostatní kategorie	38
7. ROZBOR VYBRANÉHO PŘÍPADU: VLNA NENÁVISTNÝCH ÚTOKŮ NA ZÁKLADĚ FALEŠNÉHO VÝROKU	40
8. ZÁVĚR: TYPY NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ, JEJICH DOPADY A NUTNOST ZMĚNY PŘÍSTUPU	44
8.1 Přehled typů a podtypů nenávistných projevů	44
8.2 Dopad na osoby zasažené nenávistnými projevy a celou společnost	45
8.3 Body k zamyšlení pro policisty, státní zástupce a soudce, kteří vyšetřují či soudí nenávistné projevy	45
PŘÍLOHA: SHRUTÍ VYBRANÝCH ZAHRANIČNÍCH VÝZKUMŮ	47
2.1 Slovensko: analýza postů na Facebooku týkajících se političek a novinářek	47
2.2 Finsko: analýza komunikace na Twitteru týkající se vlády premiérky Marinové	48
2.3 Mezinárodní výzkum – Women in Parliaments Global Forum	50
2.4 Mezinárodní výzkum – Inter-Parliamentary Union	52
2.5 Mezinárodní výzkum – International Center for Journalists	53

1. Úvod: představení projektu a cílů studie

Tato studie je jedním z výstupů projektu *Digitální doba a hrozby pro lidská práva*, na jehož řešení se podílely Transparency International - Česká republika, Multikulturní centrum Praha, Fórum 50 %, Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze a Åpenhet. Projekt se zaměřuje primárně na ohrožení lidských práv v souvislosti s projevy na sociálních sítích. Konkrétněji projekt usiluje o bližší porozumění genderově podmíněným a etnicky podmíněným nenávistným projevům na českém Facebooku. Částečné rozkrytí procesu generování a šíření online nenávistných projevů, identifikace příčin vzniku těchto projevů i jejich charakteru a také porozumění jejich dopadům umožní lépe stanovit, jak k těmto projevům přistupovat a jak jim předcházet.

Dvouletý projekt *Digitální doba a hrozby pro lidská práva* je multidisciplinární, vychází z kombinace kvantitativních i kvalitativních metod a zahrnuje řadu výzkumných závěrů i výstupů orientovaných do praxe. Jeho součástí byla analýza přibližně 1,8 milionu komentářů z českého Facebooku s využitím různých metod, včetně programu na analýzu textu využívající umělou inteligenci od firmy Geneea. Mezi další metody patřily dotazník cílící na české političky, doplněný několika hloubkovými rozhovory, analýza právních dokumentů, mediální analýza a detailní studie vybraných případů.

K výstupům projektu patří kromě dvou výzkumných studií také příručka pro osoby zasažené nenávistnými projevy, policy paper pro rozhodovací sféru, webová stránka pro veřejnost, organizace několika veřejných akcí, příprava a realizace školení pro justici a policisty nebo navrzení vysokoškolského kurzu.

Tato studie je zaměřena na část projektu týkající se online genderově podmíněných útoků na Facebooku vůči ženám v české politice.

Mezi cíle studie patřilo:

- rozpoznat hlavní rysy procesu vzniku a šíření genderově podmíněných online nenávistných projevů vůči političkám na českém Facebooku;
- navrhnout víceúrovňovou kategorizaci genderově podmíněných online nenávistných projevů vůči političkám a identifikovat typické příklady u každé kategorie;
- zjistit, jakým způsobem mohou genderově podmíněné online nenávistné útoky omezovat veřejnou aktivitu političek.

Hlavní část studie tvoří představení výsledků, které jsou rozděleny do několika kapitol: analýza dat z facebookových skupin, dotazníkové šetření, analýza soudních rozhodnutí, kategorizace nenávistných projevů, identifikace spouštěčů nenávistných projevů, analýza autorů nenávistných projevů, vybraná případová studie. Přílohou studie je shrnutí závěrů z několika vybraných zahraničních výzkumů zaměřených na podobné téma.

2. Hlavní zjištění a přínos kategorizace

K významným zjištěním studie patří mimo jiné následující:

- S nenávisnými projevy online se setkává většina dotazovaných žen v politice.
- Téměř polovina dotazovaných žen-političek uvádí, že online nenávisné projevy představují omezení pro jejich veřejnou činnost a obava z online útoků ovlivňuje výběr témat, kterým se věnují.
- Genderově podmíněné útoky vůči veřejně činným ženám jsou ve vybraných skupinách na Facebooku značně rozšířené. V 17 analyzovaných skupinách jsme ve vybraném období zjistili 37 rozsáhlejších útoků s nárůstem nenávisných projevů trvajících den až několik dní, přičemž 29 z nich bylo do různé míry spjato s útoky na vybrané ženy v politice, včetně výhrůžek sexuálním násilím či výhrůžek fyzickou likvidací.
- Většina nenávisných projevů je generována a šířena poměrně malým počtem profilů. Nejaktivnější profily publikují i několik desítek komentářů denně.
- Přibližně polovina nenávisných projevů probíhá implicitní formou skrze různé metafory, citace písní a podobně, čímž se útočníci snaží vyhnout mazání příspěvků, jejich blokaci či právním důsledkům.
- Provozovatelé Facebooku nedostatečně regulují prostředí. Ani explicitní nenávisné projevy včetně výhrůžek násilím či fyzickou likvidací, které jsou snadno identifikovatelné, nejsou firmou řešeny. Ve vybraných skupinách jsme zjistili minimálně několik tisíc výhrůžek fyzickou likvidací a minimálně desítky tisíc explicitně nenávisných projevů vyhrožujících násilím a znevažujících důstojnost člověka.

Zásadním výstupem studie je také první kategorizace nenávisných projevů v českém prostředí. Seznámení s typy a podtypy nenávisných projevů může především usnadnit práci policistů, státních zástupců a soudců tím, že umožní jasnější pochopení nuancí online nenávisných projevů a významnou míru dopadu na každodenní život těch, kteří jsou jejich cílem. Kromě toho může podporovat na míru připravenou pomoc osobám zasaženým online nenávisnými projevy. Dále může znalost typů a podtypů nenávisných projevů vést ke zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o závažnosti a dopadu nenávisných projevů.

3. Použité metody a výsledky výzkumu

V rámci výzkumu jsme především provedli analýzu dat z facebookových skupin, doplněnou o mediální analýzu a seznam „kauz“ za sledované období. Zpracovali jsme rovněž detailní případovou studii vybraného případu s výjimečně vysokým množstvím nenávistných projevů. Kromě analýzy dat výzkum zahrnoval dotazníkové šetření zaměřené na politicky aktivní ženy a analýzu několika soudních rozhodnutí. Níže podrobněji představujeme použitou metodologii a základní zjištění, která z výzkumu vyplynula.

3.1 Analýza dat z facebookových skupin

Primárním souborem dat byl obsah stažený z vybraných veřejně přístupných facebookových skupin. Celkem se jednalo o 1 816 723 komentářů a 154 711 příspěvků publikovaných v období od ledna 2022 do února 2023. Výběr skupin byl zaměřený na ty, kde jsme předpokládali vysoký výskyt nenávistných projevů. V první fázi výběru jsme vycházeli z vlastní kvalitativní analýzy členů výzkumného týmu. Každý z členů týmu sestavil vlastní seznam navržených skupin a do další fáze byly vybrány ty skupiny, kde došlo ke vzájemné shodě. Seznam zahrnoval převážně ty skupiny, které ve značné míře šíří dezinformační obsah. Proto byl tento seznam porovnán se skupinami, jež označují za dezinformační Čeští elfové, a následně tak dále rozšířen.

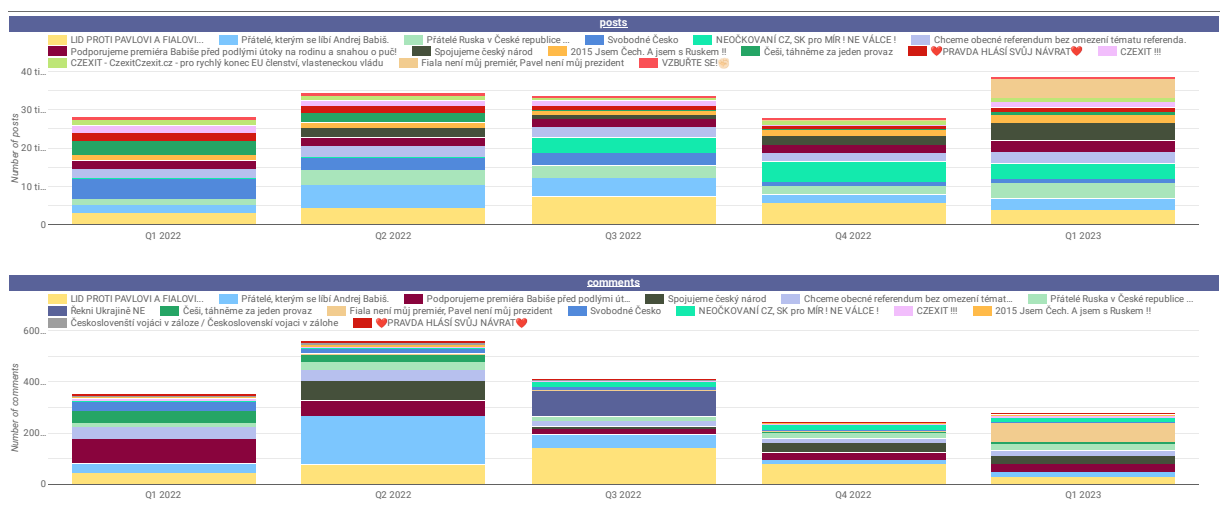
Z hlediska relevantnosti skupin bylo stanoveno kritérium alespoň tisíc členů skupiny a v průměru minimálně třicet publikovaných komentářů za den. Dynamika jednotlivých skupin se ve sledovaném období vyvíjela, a to z hlediska počtu členů, aktivity, ale i názvů skupin nebo jejich přístupu (zpravidla se změnilo z veřejných na soukromé). V průběhu získávání dat jsme proto některé skupiny zařazovali nově, zatímco jiné jsme vyřazovali. K analýze nakonec byla použita pouze data z těch skupin, u kterých se podařilo za sledované období stáhnout alespoň 10 000 komentářů. Konečný soubor dat tak zahrnoval 17 skupin (viz Tab. 1).

Tab. 1: Seznam sledovaných skupin a počet stažených komentářů a příspěvků za období leden 2022 – únor 2023

NÁZEV SKUPINY (KE DNI ZAHÁJENÍ SBĚRU DAT)	POČET STAŽENÝCH KOMENTÁŘŮ
LID PROTI PAVLOVI A FIALOVI...	364 457
Přátelé, kterým se líbí Andrej Babiš.	312 172
Podporujeme premiéra Babiše před podlými útoky na rodinu a snahou o puč!	221 611
Chceme obecné referendum bez omezení tématu referenda.	142 661
Spojujeme český národ	141 903
Přátelé Ruska v České republice ...	115 783

NÁZEV SKUPINY (KE DNI ZAHÁJENÍ SBĚRU DAT)	POČET STAŽENÝCH KOMENTÁŘŮ
Řekni Ukrajině NE	99 820
Češi, táhněme za jeden provaz	85 602
Fiala není můj premiér, Pavel není můj prezident	78 638
Svobodné Česko	76 002
NEOČKOVANÍ CZ, SK pro MÍR! NE VÁLCE !	55 883
CZEXIT !!!	31 063
2015 Jsem Čech. A jsem s Ruskem !!	21 996
Českoslovenští vojáci v záloze / Československí vojáci v zálohe	19 400
❤️ PRAVDA HLÁSÍ SVŮJ NÁVRAT ❤️	19 199
VZBUŘTE SE! 🙄	16 148
CZEXIT - CzexitCzexit.cz - pro rychlý konec EU členství, vlasteneckou vládu	14 384

Obr. 1: Počty analyzovaných komentářů a příspěvků napříč skupinami v jednotlivých čtvrtletích (LookerStudio)

Kromě samotného textu příspěvků a komentářů jsme zaznamenali také údaje o čase publikování, počty „lajků“ a v případě příspěvků počty komentářů. Data byla anonymizována tak, aby nebylo možné přímo identifikovat autora. Autorům byla přiřazena identifikační čísla, která odpovídala počtům jimi publikovaných komentářů.

Stažená data byla následně analyzována s využitím dvou softwarů. Prvním byl LookerStudio, tedy bezplatné rozhraní od Google, které v kombinaci s využitím vlastního programovacího jazyka Looker ML umožňuje rozsáhlou a variabilní práci s velkými soubory dat. Druhým byl software české společnosti Geneea, který využívá technologie umělé inteligence k textové analýze.

Metoda analýzy dat se postupně vyvíjela a upravovala. Nejprve jsme navrhli škálu s pracovním názvem VEDu GERDA. Ta předpokládala, že budeme identifikovat, zda komentáře zahrnují následující typy projevů:

- # V = výhrůžka
- # E = etnicky orientovaná nenávist
- # Du = přímé oslovení adresátky nenávistného projevu
- # G = genderově orientovaná nenávist
- # Er = výrok zmiňující adresátku nenávistného projevu
- # D = výrok je přímo (direktně) umístěn na profilu adresátky
- # A = ad hominem

Tuto metodu jsme testovali v různých variantách. V nejpodrobnější variantě jsme sledovali také další charakteristiky: typ nenávistného projevu (sexismus, sexualizace apod.) včetně podtypů (tradiční role ženy, vzhled, zpochybňování inteligence apod.), tři klíčová slova, vybraná syntagma, pravděpodobný důvod útoku (vycházející primárně z obsahu příspěvku), počet sdílení a počet lajků. Na několika desítkách komentářů jsme ozkoušeli i detailní analýzu vybraných syntagmat včetně slovních druhů (podstatné jméno, sloveso, přídavné jméno) a vazeb (slova vyskytující se nejbližší nenávistným projevům).

Po otestování různých variant jsme vytvořili dva systémy kategorizací: jeden pro kvantitativní analýzu, druhý pro kvalitativní analýzu. Základní kategorizace vycházela ze slovníčku nenávistných projevů, který jsme postupně sestavili podle manuálního procházení několika tisíc komentářů náhodně vybraných v průřezu sledovaného období a skupin. Tento slovníček zahrnoval následující kategorie: *obecné vulgarismy*, *sexismus + sexualizace* (v souboru nazváno *gender + sex + rodina + vzhled*), *výhrůžky násilím*, *výhrůžky smrtí*. Do těchto kategorií jsme zařadili 208 nenávistných projevů, přičemž jeden projev mohl být zařazen do více kategorií zároveň (viz Obr. 2). V některých případech jsme přidali různé varianty projevů se stejným významem (*Match*) a naopak vyloučili ty s rozdílným významem (*Dont_match*).

Obr. 2: Ukázka kategorizace nenávistných projevů

Enabled	Vulgarism	CATEGORIES				FINE-TUNING		
		Výhrůžky násilím	Výhrůžky smrtí	Vulgarismy obecně	Gender + sex + rodina + vzhled	Match	Dont_match	Comment
☒	do koulí	☒		☒		do koulí do kulí		
☒	do plynu	☒	☒			zplynovat splynovat		

Tento kategorizovaný slovníček jsme následně využili k analýze dat v softwarech Geneea a LookerStudio. Identifikovali jsme tak ty komentáře a příspěvky, kde se tyto nenávistné projevy s vysokou mírou pravděpodobnosti vyskytují. Celkově se jednalo o 265 282 komentářů (15 % z celkového počtu). Přitom je třeba mít na paměti, že toto je pouze zlomek skutečného počtu nenávistných projevů, neboť se jedná pouze o ty, které jsme identifikovali dle vlastních slovníků, navíc s omezením počtu variant, např. zpravidla pouze s diakritikou, nezkomolené apod. Značné množství nenávistných projevů také probíhá nepřímou, například skrze metafory. Toho jsme si

byli vědomi, a proto jsme v pozdější fázi prováděli i kvalitativní analýzu. Sestavený slovníček přispěl k tomu, že jsme byli schopni vyfiltrovat právě ty úseky dat, na které jsme se mohli dále zaměřit. Z kvalitativní analýzy vyplynulo, že skutečný počet nenávistných projevů může být až dvojnásobný.

Software LookerStudio nám umožnil třídít a komparovat data podle počtu výskytu jednotlivých projevů či kategorií (nebo jejich kombinací), a to v rámci různých skupin, časových úseků či v kombinaci s libovolným textovým obsahem. Software od firmy Geneea nám umožnil sledovat výskyt nenávistných projevů vůči kategoriím, které aplikace identifikovala pomocí strojového učení. Konkrétně se jednalo například o lokace, osoby, organizace, produkty, události, ale také slovesné vazby a přívlastkové vazby. Aplikace pak umožňuje filtrovaná data prezentovat v grafech či tzv. wordcloudech (viz Obr. 3).

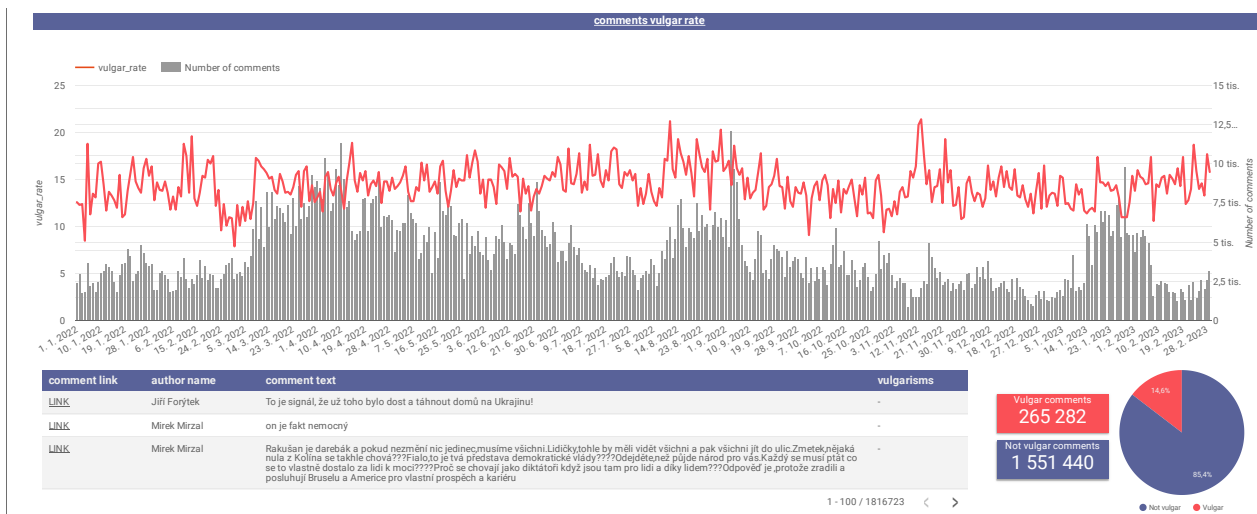
Obr. 3: Nejčastější identifikované nenávistné projevy u komentářů obsahujících výraz „žena“ (Geneea)

Naším záměrem bylo detailněji analyzovat tzv. vlny nenávistných útoků vůči politicky aktivním ženám, abychom mohli identifikovat pravděpodobné „spouštěče“ těchto útoků, analyzovat proces a zjistit typické metody útočníků. Z tohoto důvodu jsme sledovali výskyt různých typů nenávistných projevů v čase a zaměřili jsme se na rozpoznání časových období, kdy docházelo k jejich výrazným nárůstům.

Na obrázku níže zobrazuje červená křivka tzv. *vulgar rate*, tedy procentuální výskyt nenávistných projevů z našeho slovníčku, ze kterého jsou zřejmé nárůsty. Podobným způsobem jsme určili tyto nárůsty pro různé kategorie. Jak již bylo uvedeno výše, identifikovali jsme pouze ty komentáře, které obsahovaly námi určené nenávistné projevy. Skutečná výše nenávistných projevů byla výrazně vyšší.

Obr. 4: Procentuální výskyt nenávistných projevů v čase (červená křivka) (LookerStudio)

Ve sledovaném období jsme určili celkem 37 nárůstů, na které jsme se dále zaměřili v kvalitativní analýze. U každé z těchto „vln“ útoků jsme kromě základního popisu (období, počet komentářů, počet příspěvků apod.) v první řadě zjišťovali, zda tyto útoky souvisely s politicky aktivními ženami. V takovém případě jsme zjišťovali, jaké příspěvky byly „iniciační“, tedy u kterých příspěvků docházelo k největším vlnám útoků. Zajímalo nás především, jaký je obsah těchto příspěvků, zda sdílejí nějaký odkaz, obrázek apod. Následně jsme manuálně procházeli všechny komentáře publikované u těchto příspěvků, zpravidla několik tisíc u každé vlny útoků. Celkem genderově orientované nenávistné projevy vůči ženám-politickým figurovaly v 29 případech. U zbývajících nárůstů se jednalo buď o nenávistné projevy vůči mužům-politikům nebo o nenávistné projevy namířené vůči etnickým menšinám, především proti uprchlíkům z Ukrajiny.

Celkově jsme tak osobně přečetli a vyhodnotili několik desítek tisíc komentářů. Z těchto jsme vybírali především ty komentáře, které byly a) typické (často se opakovaly), b) extrémně hrubé, c) kreativní (různé metafory, obrazná pojmenování). U každé vlny útoků jsme vybrali několik desítek komentářů, které jsme rozřídili dle kategorií *vzhled*, *sexismus*, *sexualizace*, *výhrůžka násilím* a *výhrůžka smrtí*. Kategorie *sexismus* zahrnovala genderově orientované útoky včetně např. vyjádření, že žena patří k plotně. Oddělili jsme samostatně kategorii *vzhled*, a to na základě dosavadních zjištění, že útoky na vzhled bývají velmi častou formou nenávistných projevů vůči politicky aktivním ženám. U každého komentáře jsme zaznamenávali, kterých konkrétních žen se útok týkal.

Spolu s výše uvedenou analýzou dat jsme také uskutečnili mediální analýzu pro sledovaná období, abychom zjistili, jaké veřejné události mohou být s nárůstem nenávistných útoků spojené. Nezávisle na souboru dat z Facebooku jsme také sestavili seznam „kauz“, které se odehrály v rámci celého sledovaného období a mohly být potenciálním spouštěčem nenávistných útoků. Tento seznam sloužil k porovnání s analyzovaným souborem, abychom ověřili, zda se jednotlivá zjištění překrývají.

U vybraného případu výjimečně vysokého množství nenávistných projevů jsme zpracovali detailní případovou studii, která sledovala postupný vývoj kauzy, pravděpodobně „spouštěče“ nenávistných útoků, charakter neaktivnějších profilů, časovou linku apod. Jednalo se o vlnu nenávistných komentářů, která v září 2022 vypukla po zveřejnění smyšleného výroku předsed-

kyně Poslanecké sněmovny Markéty Pekarové Adamové. Na sdílení se podílelo několik profilů vykazujících znaky podezřelého profilu, falešný výrok byl sdílen v dezinformačních skupinách a projevil se i zvýšeným množstvím komentářů na profilu političky. Situace eskalovala v momentě, kdy byla sdílena adresa političky, což vyvolalo i explicitní výhrůžky násilím či vraždou.

V původní variantě jsme také počítali s tím, že budeme sledovat výskyt nenávistných projevů přímo na stránkách jednotlivých političek. Za tímto účelem jsme v rámci testování stáhli více než 20 tisíc komentářů z deseti profilů. Od této varianty jsme však upustili z několika důvodů, mimo jiné kvůli tomu, že individuální stránky bývají moderovány a nejvýraznější nenávistné projevy jsou průběžně mazány, což se potvrdilo při rychlé analýze těchto dat. Část nenávistných projevů se také uskutečňuje skrze soukromé kanály (soukromé zprávy), ke kterým přirozeně nemáme přístup. Obdobně jsme upustili od původně plánované analýzy politických reklam, u kterých jsme chtěli zjistit souvislost s typem a cílením reklamy a nenávistnými projevy. Pro tyto účely jsme stáhli prostřednictvím oficiální API data z Facebook AdLibrary, tedy knihovny politických reklam, kterou Facebook spravuje. Bohužel tato data neobsahují text komentářů publikovaných u reklamovaných příspěvků, což jsme původně neuvážili.

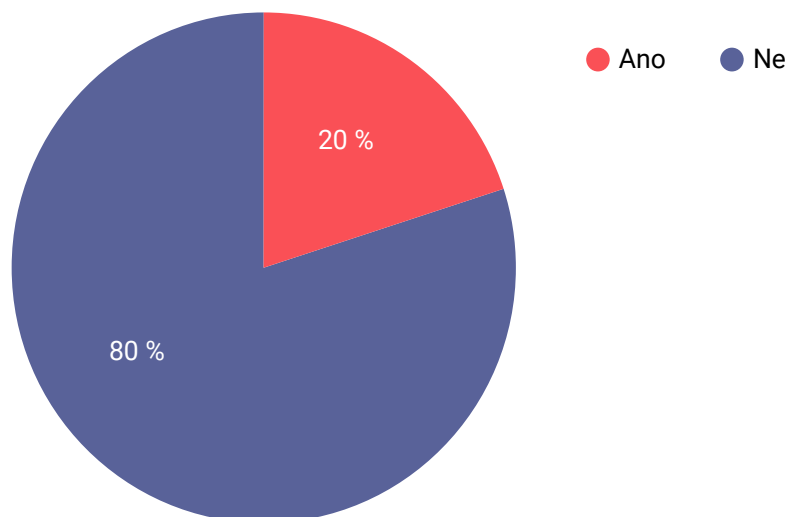
3.2 Dotazníkové šetření

Další aplikovanou metodou bylo dotazníkové šetření zaměřené na politicky aktivní ženy. Dotazníkové šetření bylo zaměřené především na identifikaci toho, jak často se političky setkávají s nenávistnými projevy zaměřenými vůči jejich osobě, jak na tyto projevy reagují a do jaké míry tyto projevy ovlivňují jejich prezentaci na sociálních sítích i politickou činnost jako takovou. Dotazník byl tvořen 17 otázkami, z nichž tři byly otevřené. Vzhledem k charakteru dalších dat v projektu jsme se zaměřili primárně na sociální síť Facebook. Vytvořili jsme celkem čtyři skupiny respondentů: senátorky, poslankyně, kandidátky do Senátu ČR a kandidátky do komunálních voleb. Za senátorky a poslankyně jsme považovali ženy, které byly ve funkci k září 2023, kandidátky do Senátu ČR byly registrované kandidátky v podzimních volbách 2023, z kandidátek do komunálních voleb jsme vybrali pouze ženy, které kandidovaly na prvním místě ve statutárních městech.

Celkově jsme získali 52 odpovědí, nejvíce od poslankyní, kde návratnost dosáhla 50 % (25 odpovědí). Výsledky dotazníků jsme následně sumarizovali a porovnávali s dalšími získanými daty. Potvrdil se nám předpoklad, že političky jsou častým cílem nenávistných projevů na sociálních sítích, přesto nás jejich míra překvapila. Jedna z poslankyň přímo uvedla, že jí chodí i výhrůžky typu „Najdu si, kde bydlíš“. Čtyři pětiny dotazovaných poslankyň uvedly, že se setkávají na Facebooku s nenávistnými či vulgárními projevy vůči své osobě (viz Obr. 5), přičemž 11 poslankyň (44 %) se setkává s pravidelnými vlnami útoků, trvajících několik hodin až dní (viz Obr. 6).

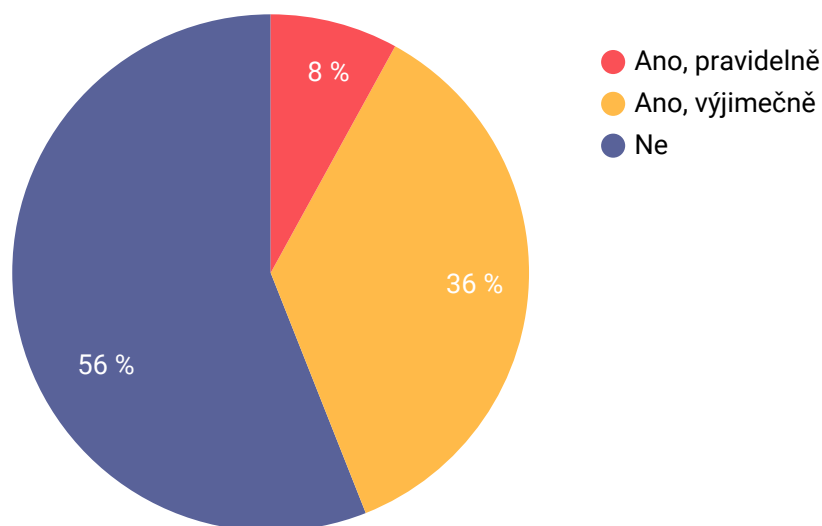
Obr. 5: Poslankyně, které uvedly, že se setkávají s nenávistnými projevy vůči své osobě na Facebooku

3) Setkáváte se na sociální síti Facebooks nenávistnými či vulgárními ojevy vůči vaší osobě?
25 responses

Obr. 6: Poslankyně, které uvedly, že se setkávají s pravidelnými vlnami nenávistných projevů vůči své osobě

5) Setkáváte se s pravidelnými vlnami intenzivních nenávistných projevů vůči svojí osobě (minimálně od několika desítek profilů najednou; trvající řádově hodiny až několik dní).
25 responses

Několik respondentek uvedlo, že největší vlnu útoků vyvolávají příspěvky týkající se nerovnosti v postavení žen a ženská práva, jedna respondentka uvedla také ochranu klimatu. Jedna z poslankyň se domnívá, že nenávistné útoky vyvolává „samotná existence ženy v politice“. Její názor sdílí i další poslankyně, podle které se mnoho lidí nedokáže smířit s tím, že ženy jsou ve vysokých funkcích. Jiná respondentka potvrdila předpoklad naší studie, že nenávistné útoky mají „reálný vliv na nízkou účast žen v politice“.

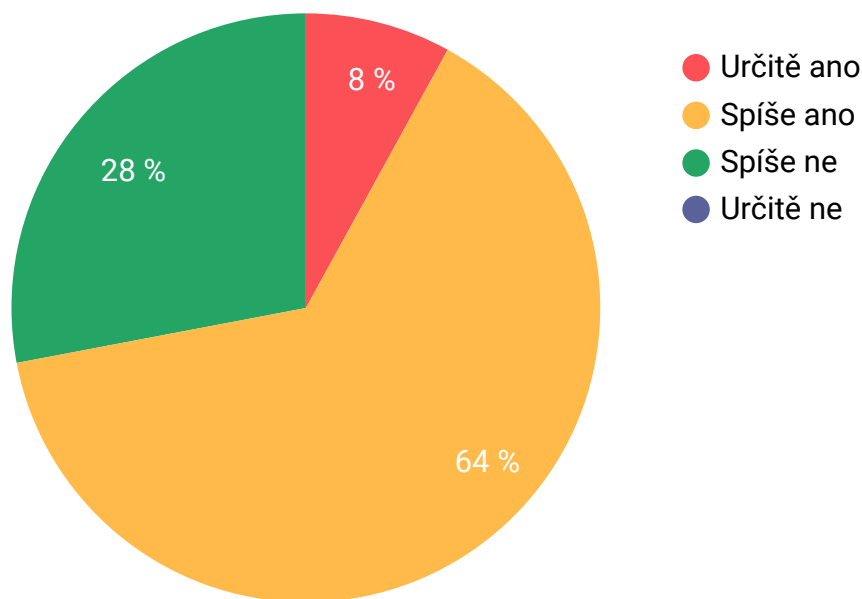
Zarážející může být počet respondentek, které uvedly, že nenávistné projevy na Facebooku ovlivňují výběr témat, ke kterým se vyjadřují. Nenávistné projevy mají vliv na politickou činnost u celkem 23 z 51 respondentek (45 %), přičemž podobný podíl je možné sledovat u všech skupin respondentek (například u poslankyň je to 48 %). Znamená to tedy, že přibližně polovina dotázaných političek se může vyhýbat některým tématům jen proto, aby se vyhnuly nenávistným projevům. Jedna z respondentek přímo uvedla, že příspěvky o ženách raději vůbec nesdílí, protože se už „poučila“, zároveň ale uvádí, že tím je jí znemožněno téma prezentovat.

Přibližně polovina všech respondentek a více než polovina poslankyň (56 %) raději komentáře na sociálních sítích nečte, většina ale uvedla, že svou aktivitu na sociálních sítích omezovat nechce. Část političek se tak pro jistotu vyhýbá online diskuzím s veřejností, ačkoliv některé z nich by mohly být věcné a slušné. Jedna z poslankyň přímo uvedla, že se v případě útoků „stahuje na chvíli do ústraní“, což je v kontextu výkonu poslanecké funkce šokující. Téměř dvě třetiny všech respondentek se také vyjádřily, že si „úzkostlivě“ hlídají vizuální prezentaci sebe sama na Facebooku. U poslankyň byl podíl ještě vyšší (viz Obr. 7).

Obr. 7: Poslankyně, které uvedly, že si úzkostlivě hlídají vizuální prezentaci na Facebooku

10a) Hlídám si úzkostlivě vizuální prezentaci sebe sama na Facebooku.

25 responses

Na závěr dotazníku jsme zjišťovali, jaká doporučení by politicky aktivní ženy navrhovaly ke zlepšení situace ohledně nenávistných útoků. Mezi uváděnými doporučeními byla následující:

- **Přenesení vyšší odpovědnosti na provozovatele sociálních sítí.** Některé respondentky si stěžovaly, že ani nahlašování útoků mnohdy nevedlo k žádné reakci ze strany provozovatele. Mezi návrhy také zaznělo, že provozovatel by měl sám iniciovat trestně právní odpovědnost, tedy nahlašovat útoky orgánům činným v trestním řízení.

- **Přijetí legislativy**, která bude přesně definovat, co jsou online nenávistné projevy, a specifikovat tresty.
- **Edukace a kultivace společnosti**, například skrze vzdělávání či organizaci veřejných akcí.
- **Změna praxe soudů**, které vycházejí z předpokladu, že veřejně činné osoby musí být schopné snést vysoký tlak, včetně nenávistných útoků.

3.3 Analýza soudních rozhodnutí

Součástí výstupů projektu je také příprava školení pro soudce a policisty a navržení doporučení, které by mohly vést ke zlepšení situace. Z toho důvodu jsme připravili analýzu několika soudních případů, které se týkaly nenávistných projevů online. Zaměřili jsme se přitom na tři případové studie, přičemž každá se vztahovala k jiné skutkové podstatě: násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 tr. zákoníku; hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob ve smyslu § 355 odst. 1 tr. zákoníku; a podněcování k trestnému činu podle § 364 tr. zákoníku. Analýzu právních dokumentů jsme využili především k tomu, abychom identifikovali, jaké argumenty soudy používají v případech, kdy rozhodují, že online nenávistné projevy nejsou trestnými činy. Vzhledem k dostupnosti dokumentů jsme se zaměřili obecně na online nenávistné projevy, nikoliv specificky na nenávistné projevy vůči politicky činným ženám, avšak logika aplikovaná soudy může být v takových případech podobná.

Ve všech třech případech soud posuzoval jednání obviněných značně benevolentně a rozhodl, že se nejednalo o daný trestný čin. V prvním případě soud posuzoval, zda online nenávistný projev vůči židovskému národu je možné považovat za přečin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 tr. zákoníku. Podle soudu nebylo možné nenávistný projev obviněné vnímat tak, že by skutečně chtěla násilí vykonat, ačkoli vyzývala k usmrcování Židů. Soud také uvedl jako polehčující okolnost, že obviněná byla pod vlivem dezinformací s protižidovskou tematikou a že mohla být ovlivněna osobními důvody (národností bývalého manžela).

Ve druhém případě byl policista zproštěn obvinění z hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob ve smyslu § 355 odst. 1 tr. zákoníku, ačkoliv jeho projevy byly jednoznačně nenávistné vůči určitým skupinám (publikoval například příspěvek v tomto znění: „Neexistuje NIC podlejšího, zákeřnějšího, veskrze odpudivého než muslimský Arab z blízkého východu či Afriky“). Soud mimo jiné uvedl, že je nutné ctít pluralitu názorů a že dosah daných projevů byl poměrně nízký. Podle soudu nešlo o „podporu šíření nenávistných nálad a myšlenek, ale spíše o vyjádření negativního postoje k uprchlické krizi (...)“. Soud také uvedl, že není možné brát v úvahu, že se jedná o policistu, neboť projevy publikoval jako soukromá osoba. Obvinění přitom vzniklo jako důsledek prověrky činěné v rámci bezpečnostních sborů.

Ve třetím případě soud posuzoval vyjádření komunálního politika, který na sociální síti publikoval nenávistný a vulgární příspěvek, kde vyzýval jisté politiky „podřezat“, „vykrvit“ a „spálit“. V příspěvku dehumanizoval dané politiky a odkazoval na nacistické vyhlazovací tábory, když uvedl, že „taková zvířata nejsou vhodná ani na mýdlo“, je nutné „takové zlo vybějet“ a „uřezávat [jim] hlavy“. Obviněn byl z podněcování k trestnému činu podle § 364 tr. zákoníku. Navzdory explicitně vyjádřené nenávisti soud prvního stupně uvedl, že jednání „je sice neslušné“, ale „nejde

o hrubou neslušnost“. Soud také uvedl, že není smyslem soudů stíhání „jen vybraných případů“, protože není v možnostech orgánů „sledovat všechny podobné případy“. Taková logika by přitom mohla být použita na všechny trestné činy. Odvolací soud se obviněného zastal ještě výrazněji, když uvedl, že „jednání obviněného směřovalo k ochraně zásad, které podle něj představují základní zásady právního státu a demokracie“. Podle soudu navíc obviněný zveřejnil svůj příspěvek na sociálních sítích, které „vytvářejí jistou anonymitu“ a kde se uživatelé „vyjadřují způsobem, který by ve veřejném prostoru (...) nepoužili“. Soud tak nepovažoval sociální sítě za veřejný prostor, přestože explicitně vyjádřil, že obviněný příspěvek „zveřejnil“.

Věnovali jsme se také tomu, jaké další skutkové podstaty trestných činů mohou naplňovat online nenávistné projevy. Kromě výše uvedených by to případně mohly být § 353 nebezpečné vyhrožování; § 354 nebezpečné pronásledování; § 180 neoprávněné nakládání s osobními údaji; § 184 pomluva; § 175 vydírání; § 404 projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka; § 405 popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia; § 364 podněcování k trestnému činu; a § 365 schvalování trestného činu.

4. Spouštěče a trendy nenávistných projevů vůči politicky aktivním ženám: témata a mechanismy šíření

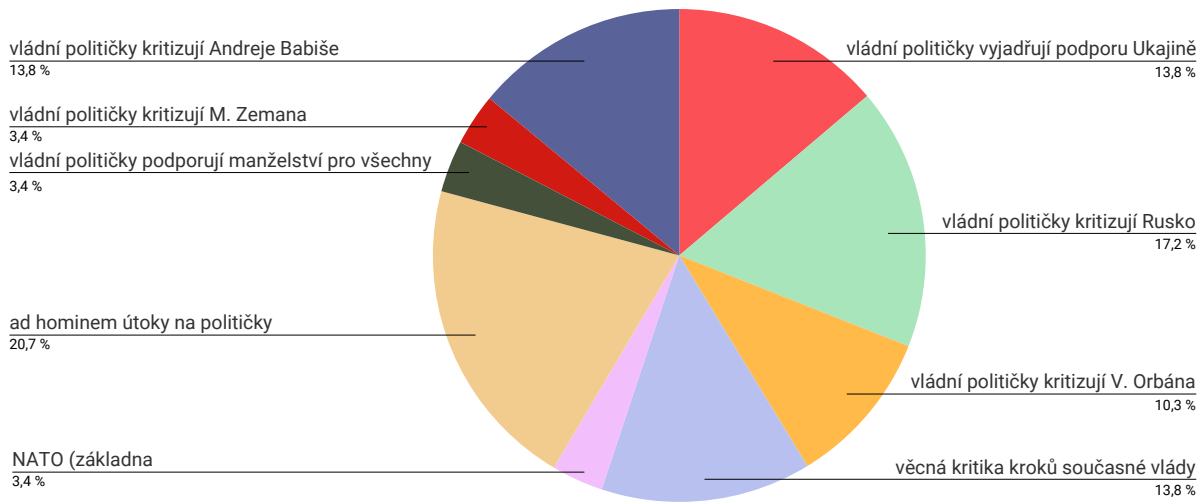
Naším cílem bylo podrobně prozkoumat nenávistné útoky proti politicky aktivním ženám, identifikovat spouštěče, analyzovat vzorce útoků a rozpoznat výrazný nárůst nenávistných projevů v čase. Pomocí naší metriky „vulgar rate“ jsme sledovali procento výskytu nenávistných projevů a identifikovali 37 nápadných nárůstů. Z toho 29 případů se týkalo genderově orientovaných nenávistných projevů vůči ženám-političkám, zbytek byl zaměřen na muže-politiky nebo etnické menšiny, zejména uprchlíky z Ukrajiny.

Za spouštěče tedy označujeme události, případně příspěvky, které vyvolaly významný nárůst nenávistných útoků v našem výzkumu proti ženám-političkám, ale předpokládáme, že podobný mechanismus funguje i u vln nenávistných projevů namířených proti jiným skupinám. Poté, co jsme nějakou událost či příspěvek identifikovali jako spouštěč, umožnilo nám to sledovat dva základní parametry: téma a mechanismus šíření.

4.1 Spouštěče podle témat

Pokud jde o témata, která byla spouštěčem, tj. vyvolávala vlnu nenávistných komentářů vůči ženám-političkám, vedou útoky ad hominem s 20,7 %, těsně následované příspěvky, kde je vládním političkám vyčítána kritika Ruska (17,2 %), a dále vyjádřením podpory Ukrajině (13,8 %). Zároveň byly zastoupeny spouštěče/iniciační příspěvky, které obsahovaly poměrně věcnou kritiku vládních kroků (13,8 %). Výrazné reakce rovněž vyvolalo, když vládní političky kritizovaly bývalého premiéra A. Babiše a maďarského premiéra V. Orbána, a to 13,8 %, resp. 10,3 %. Mezi menší, ale významné spouštěče patřila následující témata: podpora NATO, podpora manželství pro všechny a vyjádření kritiky vůči tehdy vládnoucímu prezidentovi M. Zemanovi (každé téma 3,4 %).

Obr. 8: Spouštěče podle témat

Například příspěvek z kategorie ad hominem útoky s největším množstvím nenávistných komentářů se týkal účasti jedné z vládních političek v politické debatě Partie na TV Prima: „*Pane X. smekám, máte neuvěřitelně pevné nervy! Já bych ji už po dvou minutách upravila fasádu. Neskutečně arogantní blbka*“. Obsahoval tedy kromě verbálního útoku i výhrůžku násilím. Další spouštěče z kategorie ad hominem útoků se týkaly například rodiny dotyčné političky nebo vznikly na základě falešně připsaných výroků či karikatur.

Dalším výrazným spouštěčem bylo, když političky vyjadřovaly podporu Ruskem napadené Ukrajině. Jednalo se například o snímek jedné z političek s česko-ukrajinským slovníkem, ke kterému byl přidán falešný citát: „*Učte se ukrajinsky, budete to potřebovat, vláda počítá s milionem uprchlíků z Ukrajiny*.“

S podporou Ukrajiny souvisely i nárůsty nenávistných příspěvků, když političky kritizovaly Rusko. Jednou z největších vln nenávistných komentářů představovaly reakce, když jedna z političek napsala, že nelituje smrti ruské propagandistky Darii Duginy, dcery ruského nacionalistického ideologa Alexandra Dugina, následkem atentátu. Tato údajná bezcitnost byla v komentářích dávána do souvislosti s političčinou bezdětností a vedla kromě vulgárních sexistických nadávek i k výhrůžkám zavražděním adresovaným političce i jejím blízkým.

Kritika jiných politiků, zejména opozičních, je legitimní součástí politické diskuze. Nenávistné komentáře namířené proti ženám-političkám vyvolávala zejména kritika bývalého premiéra Andreje Babiše, ale poměrně dost byly zastoupeny nenávistné útoky, pokud se vládní političky kriticky vyjadřovaly k maďarskému premiérovi Viktoru Orbánovi. Ten je v dezinformačních skupinách vnímán jako silný vůdce¹ hájící národní zájmy, což v jejich očích kontrastuje se „zaprodanou“, „Bruselu sloužící“ současnou českou vládou.

Mezi tématy, která vyvolala vlny nenávistných komentářů, jsme našli v několika případech i věcnou kritiku kroků vlády – ať se jednalo o některé sociálně necitlivé výroky či poukazování na kauzy spojené s vládními stranami. Je třeba zdůraznit, že takový typ příspěvků nevnímáme jako dezinformace nebo manipulativní komentáře, ale jako součást demokratické diskuze. Zároveň i pod těmito příspěvky se nacházela celá řada nenávistných komentářů a vulgarit.

¹ <https://cesti-elfove.cz/dezinformacni-weby-miluji-stredoevropske-silaky/>

4.2 Spouštěče podle mechanismů šíření

Pokud se soustředíme na mechanismy šíření, určitě je nutné zmínit roli falešných profilů a dezinformačních médií při podněcování nenávistných projevů proti političkám. Iniciační příspěvky z podezřelých/falešných účtů v dezinformačních skupinách nejen šířily nepravdy a manipulační narativy, ale také aktivně provokovaly diskuze, často v koordinaci s dalšími podezřelými profily. Kromě známých dezinformačních webů, mezi kterými dominovaly Parlamentní listy, se mezi hlavními spouštěči nenávistných projevů objevovaly i nové platformy jako Telegram a TikTok, které byly využívány k šíření zmanipulovaného obsahu o političkách.

Vymyšlené výroky připisované političkám se cíleně pohybovaly na pomezí dezinformace a satiry, a podněcovaly k nenávistným útokům. S naprosto bezprecedentním množstvím i brutalitou nenávistných komentářů jsme se setkali, když byly propojené s konkrétními místy, kde se měla politička nacházet, což zvyšovalo riziko fyzické újmy. Navíc dezinformační skupiny sloužily jako echo chambers, kde se tyto hrozby zesilovaly a normalizovaly projevy násilí.

FALEŠNÉ PROFILY

Významným zjištěním této studie je v první řadě skutečnost, že v 11 z 29 vln nenávistných projevů figuroval jako iniciační příspěvek-spouštěč příspěvek přidáný do skupiny podezřelým, s nejvyšší pravděpodobností falešným, profilem. Tento profil nalezneme rovněž na pozici 12 mezi 20 nejčastěji komentujícími profily. Tento profil do skupin přidal 1951 komentářů, především pod svými vlastními příspěvky. Příspěvky byly ve velké míře tvořeny odkazy na dezinformační web Parlamentní listy, případně na další weby. Poté, co tento profil přidal příspěvek, aktivně se podílel na rozprůdění diskuze pod příspěvkem. Několikrát interagoval i s dalšími podezřelými profily, což je už několikrát popsáný způsob chování falešných účtů².

DEZINFORMAČNÍ WEBY A DALŠÍ MÉDIA

Zároveň v 11 z 29 vln nenávistných projevů také figurovalo sdílení linku na dezinformační web Parlamentní listy, přičemž ve velké části to bylo právě v příspěvcích výše zmíněného falešného profilu. Celkem se ve zkoumaném datasetu objevilo 2364 příspěvků, které obsahovaly link na články Parlamentních listů, pod kterými se objevilo celkem 50 537 komentářů. Pomocí vyhledávání prostřednictvím nadefinovaných slovníčků v softwarovém nástroji Looker Studio jsme zjistili, že 9061 z nich obsahovalo nějaký typ vulgarismu. Mezi autory těchto komentářů pochopitelně na prvním místě dominuje výše zmíněný falešný profil a významná místa mají i dva další podezřelé profily ze seznamu 20 nejčastěji komentujících profilů.

V této souvislosti je vhodné zmínit soudní spor, ve kterém byly Parlamentní listy obviněny z šíření dezinformací. Městský soud v Praze v roce 2019 zamítl žalobu vydavatele Parlamentních listů proti serveru Forum 24, který Parlamentní listy označil za zdroj šířící „lži, dezinformace, názory extremistů a estébáků“. Soud uvedl, že bylo prokázáno, že Parlamentní listy opravdu šíří nepravdivé informace, a to i prostřednictvím manipulačních technik, jako je apel na strach, démonizace a manipulace.³

² https://www.researchgate.net/publication/366646456_DETECTION_OF_FAKE_ACCOUNTS_IN_SOCIAL_MEDIA

³ <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/media/praktiky-parlamentnich-listu-podle-rozsudku-soudu-demonizace-manipulace-a-apel-na-strach-55291>

Mezi iniciačními příspěvky-spouštěči v námi zkoumaných vlnách online nenávistných projevů vůči ženám-političkám také nalezneme dezinformační web AC24. Dále zde figurovalo sdílení z dezinformačního Telegramového kanálu „Co neMÁTE vědět“ a TikTokového účtu „rapotamol“. Telegram i TikTok jsou stále vlivnější média, která ovlivňují prostředí dezinformačních skupin, kde předtím dominoval facebookový obsah samotný, případně další dezinformační weby. Oba zmíněné účty šíří dezinformace a manipulativní narativy.

ZMANIPULOVANÉ A VYMYŠLENÉ VÝROKY PŘIPSANÉ POLITIČKÁM

V pěti z 29 zkoumaných vln nenávistných útoků figurovaly vymyšlené výroky připsané vládním političkám. Jednalo se například o použití autentické fotografie političky, často převzaté z jejího profilu, ke které byl doplněn smyšlený či pozměněný text. V jednom případě byl použit i falešný twitterový (X) účet, který se za političku vydává. Někteří diskutující vnímají, že se jedná o satiru, ale je i podstatná část uživatelů sociálních sítí, kteří tyto falešné výroky považovali za autentické, což často vedlo k nenávistným komentářům, vulgaritám a výhrůžkám.

BURCOVÁNÍ

Skutečnosti, že často jen zmínka jména některé z političek vyvolá vlnu komentářů, využívali ti, kdo do skupin sdíleli příspěvky přímo s výzvou ve stylu „Co byste ministryni vzkázali“. Tuto strategii pravidelně používal v dezinformační skupině spojené s pruským aktivistou, bývalým senátorem Jiřím Vyvadilem, jeden ze současných opozičních poslanců, který se tak pravděpodobně snažil zvýšit dosah svých vlastních facebookových příspěvků. V podobném znění zveřejnil v této skupině sedm příspěvků, z nichž jeden figuroval v námi popsaných vlnách nenávistných projevů vůči ženám-političkám.

OZNÁMENÍ KONKRÉTNÍHO MÍSTA NÁVŠTĚVY POLITIČKY

S naprosto bezprecedentním množstvím a brutalitou komentářů, které zahrnovaly i konkrétní postupy fyzického napadení, mučení či zavraždění, jsme se mezi námi sledovanými vlnami nenávistných projevů setkali u příspěvku, který oznamoval, že se dotyčná politička objeví v určitém městě. Tento příspěvek byl umístěn hned do dvou dezinformačních skupin a vyvolal v prvním případě 385 (z toho 40 vulgárních), v druhém 28 komentářů. Pro ilustraci jeden z komentářů: „*Já bych vzal krumpáč a lopatu a zahrabat nechat koukat prdel, at' mají lidi kde parkovat kolo.*“ Nenávistné projevy spojené s konkrétním místem, které politička navštívila, jsou obzvláště nebezpečné, protože posouvají tyto hrozby z online prostředí do reality. Hrozby se tak zdají bezprostřednější a pravděpodobnější, což zvyšuje ohrožení a úzkost, které osoba, která je jejich cílem, pocítuje.

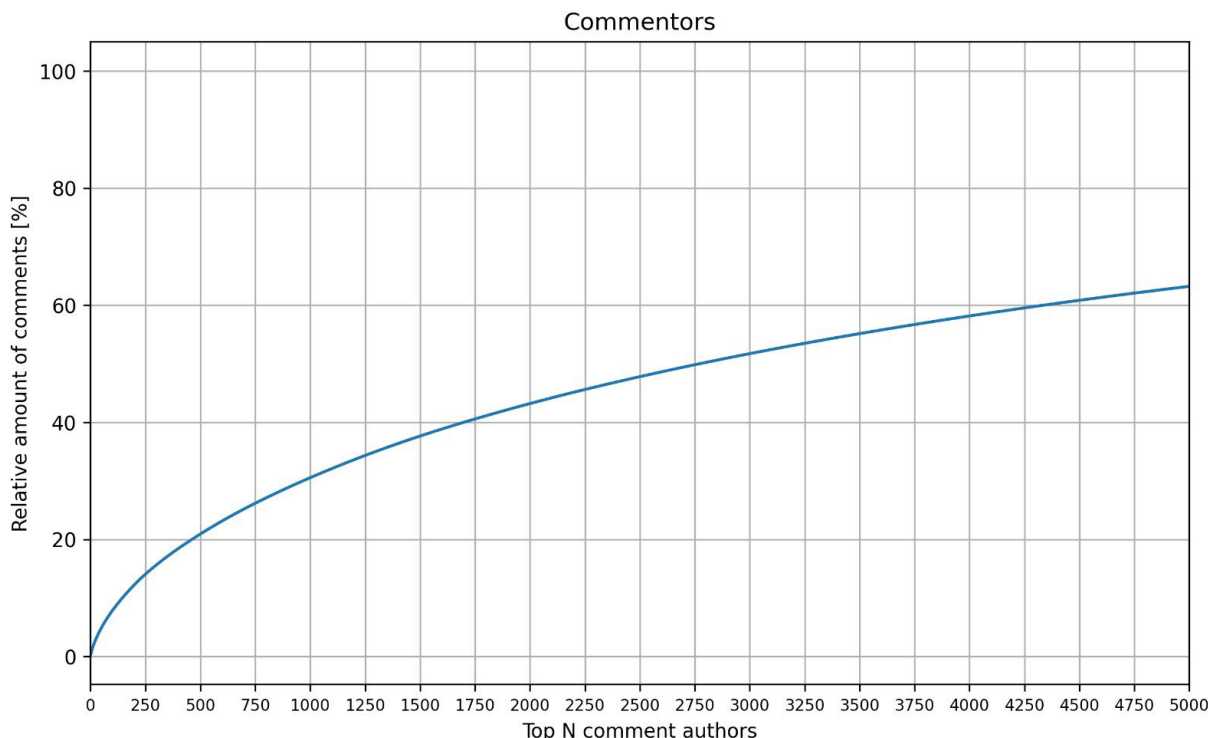
Důležité je také zmínit, že cílené přidávání takových příspěvků do dezinformačních skupin využívá principu tzv. echo chambers, které zesilují a radikalizují nenávistné projevy, protože zde lze předpokládat podobně naladěné publikum. To, že autor stejný příspěvek přidal ve dvou takových skupinách, naznačuje záměrný pokus oslovit širší publikum a podnítit rozsáhlejší reakci. Šíření násilných komentářů v těchto skupinách navíc může přispět k normalizaci takové rétoriky a potenciálně povzbudit jednotlivce, kteří by možná sami nejednali, aby se cítili podporováni nebo oprávněni podnikat násilné akce.

5. Autoři nenávistných příspěvků a komentářů

Je nutné si uvědomit, že většinu obsahu na sociálních sítích vytváří jen zlomek jejich uživatelů. Celkový počet publikovaných komentářů za sledované období přesahoval 1,8 milionu a publikovalo je 69,8 tisíc profilů. Bohužel neznáme přesný počet unikátních členů skupin, neboť někteří uživatelé jsou zároveň členy několika skupin najednou. Nadále tak budeme vycházet pouze ze souboru aktivních uživatelů, kteří publikovali alespoň jeden komentář. Je ale důležité brát na vědomí, že počet pasivních sledujících může být ještě několikanásobně vyšší.

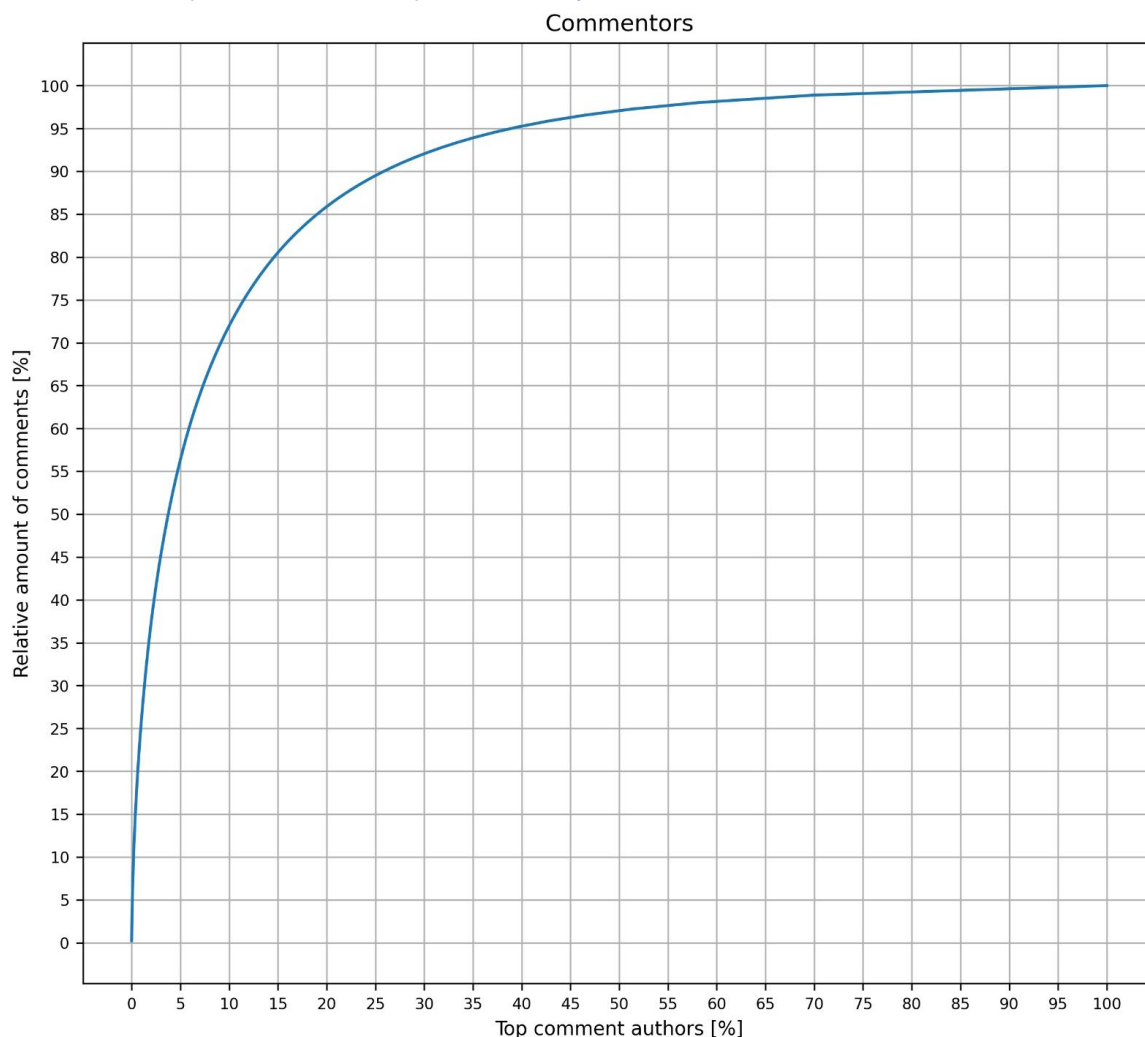
Průměrný počet komentářů, které aktivní uživatel za sledované období publikoval, je 27. Při bližším prozkoumání aktivity uživatelů ale zjistíme, že naprostá většina uživatelů publikuje jen několik komentářů, zatímco menší množství velmi aktivních uživatelů tvoří většinu obsahu. Více než polovinu komentářů, přes 900 tisíc, publikovalo jen přibližně 2750 profilů. Tyto profily tak publikovaly za dané období v průměru 327 komentářů. U nejproduktivnějších profilů se pak počet výrazně zvyšuje. Nejaktivnějších 500 profilů publikovalo pětinu obsahu, tedy více než 363 tisíc komentářů (viz Obr. 9).

Obr. 9: Procentuální podíl komentářů publikovaných 5000 nejaktivnějšími profily

V relativním pojetí tedy 5 % nejaktivnějších uživatelů vytvořilo více než polovinu obsahu, 10 % uživatelů vytvořilo více než dvě třetiny obsahu, 15 % více než čtyři pětiny obsahu a 25 % uživatelů více než 90 % obsahu (viz Obr. 10).

Obr. 10: Procentuální podíl komentářů vůči podílu komentujících

Nejaktivnější profily publikovaly až několik tisíc komentářů. Nejvyšší počet u jednoho profilu byl 4252, což vychází na více než deset komentářů denně. Tito nejaktivnější komentátoři navíc publikují běžně i napříč několika skupinami. Množství publikovaného obsahu a pravidelnost jednání naznačuje, že nejaktivnější profily by mohly být koordinované. Tomu by odpovídal i charakter řady z těchto profilů, které vykazují znaky podvodu, tedy tzv. podezřelých profilů.

Obr. 11: Aktivita vybraných profilů ve třech vybraných skupinách (od ledna 2022 do února 2023)

			GROUP_NAME / COMENT_ID	
LID PROTI PAVLOVI A FIALOVI...	Přátelé, kterým se líbí Andrej Babiš.	Podporujeme premiéra Babiše před podlý...		Grand total
			4.3K	4.3K
	1K	1.6K	523	3.1K
	1		2.6K	2.6K
	3	1.4K	1.1K	2.5K
	677	972	535	2.2K
		2K		2K

5.1 Charakteristika dvaceti nejčastěji komentujících profilů ve skupinách

Použití softwarového nástroje Google LookerStudio nám umožnilo třídit a komparovat data nejen podle použitých narativních kategorií či námi stanovených kategorií vulgarit, výhrůžek či sexismu, ale také podle autorů. Ze softwaru byly exportovány excelové tabulky se všemi komentáři. To umožnilo jak jejich kvantifikaci, kdy prosté abecední seřazení a použití nástrojů vyhledávání umožnilo zjistit výskyt a počty opakujících se komentářů, tak i kvalitativní analýzu, kdy důležitým kritériem byla „unikátnost“ komentáře, která konkrétní, většinou s nějakým záměrem sepsaný, komentář odlišovala od komentářů kopírovaných, tzv. „tapetovaných“ ve velkém.

Kvalitativní postup práce byl použit i u analýzy profilů samotných (osobních profilů) a analýzy typu jejich chování ve skupinách. Znaky podezřelých či falešných profilů jsme stanovili především na základě charakteristik námi zkoumaných profilů, které poměrně jasně korelovaly s podobnými kritérii používanými výzkumy realizovanými v zahraničí, kdy je kladen důraz na příliš nízký nebo naopak vysoký počet přátel, minimum osobního obsahu či nepřirozený způsob chování a produkce obsahu při sdílení příspěvků či komentování.⁴

Pokud to poskytnuté osobní údaje či fotografie umožňovaly, pokoušeli jsme se komentující ztotožnit s reálnými osobami, například pomocí veřejně přístupných rejstříků a databází podnikatelů či dalšího obsahu publikovaného na veřejně dostupných webech.

Podezřelé profily se projevují jednak nestandardním chováním ve skupinách, jednak vzhledem svého profilu. Co se týče chování ve skupinách, je možné často sledovat tyto typy chování:

- **Vysoká aktivita v diskuzích.** Tyto profily často přispívají velkým množstvím komentářů.
- **Opakování obsahu.** Významná část jejich komentářů obsahuje stejné nebo velmi podobné texty, včetně častého používání samolepek nebo memes.
- **Emotikony a GIFy.** Velký podíl jejich komunikace tvoří emotikony, memes a GIFy.
- **Zaměření na jednu skupinu.** Některé z těchto profilů se specializují a jsou aktivní pouze v jedné skupině.
- **Kopírování příspěvků mezi skupinami.** Naopak některé profily často zveřejňují tentýž komentář nebo příspěvek ve více skupinách.
- **Vzájemná interakce.** Podezřelé profily často reagují jeden na druhého.
- **Souhlasné komentáře.** Významná část jejich komentářů vyjadřuje souhlas (např. „bravo“, „souhlas“, „ano“, „přesně“).
- **Nestandardní jazyk.** Používají často nestandardní češtinu, která může působit jako strojový překlad, případně obsahuje rusismy, zejména chyby v krátkých a dlouhých hláskách.
- **„Tapetování“ komentářů.** Tyto profily někdy opakují stejný komentář ve velkém množství různých diskuzí.

⁴ https://www.researchgate.net/publication/258817313_Friend_or_Foe_Fake_Profile_Identification_in_Online_Social_Networks

- **Kopírování obsahu z dezinformačních zdrojů.** Často kopírují celé odstavce z dezinformačních webů nebo Telegramových kanálů.

Při návštěvě profilu se také mohou objevovat další znaky týkající se přímo podoby profilu komentujícího:

- **Neshoda jména a URL.** Jméno uvedené v profilu se často neshoduje s jménem v URL adrese.
- **Typ profilové fotografie.** Profilová fotka často chybí, případně je to kreslený obrázek, zvíře nebo květina. Někdy je použita jedna fotografie obličeje s různými filtry, která může být převzata z jiného profilu nebo z fotobanky.
- **Chybějící osobní obsah.** Na profilu chybí jiné osobní fotografie, zejména ty, které by zobrazovaly další lidi nebo uživatele samotného.
- **Nelogické zájmy.** Lajkované stránky v sekci „zájmy“ často působí nelogicky nebo náhodně, případně místě neodpovídají tomu, kde osoba údajně žije (např. zájmy vázané na aktivity v jiné části ČR nebo v zahraničí).
- **Výrazně vysoký nebo naopak nízký počet přátel.** Podezřelé profily buď mají nižší (v řádu desítek) nebo naopak vysoké počty přátel (přesahující několik tisíc).
- **Napojení na konkrétní politickou stranu.** Mezi lajkovanými stránkami převládají často ty, které jsou spojeny s určitou politickou stranou.

5.2 Klíčová zjištění

Ze sledovaných dvaceti nejčastěji komentujících profilů ve zkoumaných dezinformačních skupinách jich opravdu většina naplňuje znaky podezřelého chování, a to z hlediska nejen množství komentářů, ale i dalších charakteristik, k nimž patří kopírování komentářů, soustředění na jednu skupinu nebo naopak působení ve velkém množství skupin a nadměrné využívání samolepek (stickers), emotikonů, karikatur či memes. V několika případech se vyskytlo i sdílení úryvků či linků z dezinformačních webů (Parlamentní listy, Aeronet, Nová republika, Infovojna) či Telegramových skupin.

Zároveň se ale u více než třetiny osob ukázalo poměrně jasné propojení s reálnými osobami, například na základě jejich osobních fotografií. Další zhruba třetina osob sice neměla na svých profilech téměř žádný osobní obsah, ale některé indicie naznačovaly, že se jedná o starší lidi, kteří na svůj osobní facebookový profil většinou mnoho obsahu nepřidávají, Facebook používají spíše jako médium, které čtou, a facebookové skupiny jako formu komunikace.

S tím souvisí i otázka sociálního aspektu, jímž může být například osamělost či potřeba komunity a sounáležitosti. Například profil s nejvyšším počtem komentářů působí v jedné konkrétní skupině, kde nedělá prakticky nic jiného, než že děkuje, oslovuje ženy zdrobnělinami jejich jmen a přeje dobré ráno či dobrou noc. Může se stejně tak jednat o osamělého člověka, jako o velice zdařilý autenticky působící profil profesionálního moderátora sociálních sítí.

Ve zkoumané skupině dvaceti nejčastěji komentujících profilů se prokazatelně vyskytovala vzájemná interakce mezi třemi podezřelými profily ze seznamu. Vyskytly se zde dva případy „tape-

tování“, tj. vykopírování stejných komentářů ve velkém. V jednom případě se jednalo o vlastní komentáře autora, v druhém případě byly bez ohledu na obsah původního příspěvku vykopírovány citace z výše uvedených dezinformačních webů a Telegramových skupin. U tohoto profilu bylo zajímavé, že i když vystupoval jako ženský profil, některé příspěvky vykopíroval v mužském rodě.

Jeden z profilů (byl to ten, na který interagovaly další dva podezřelé profily) do skupiny pouze přidával 1502x link na Parlamentní listy a komentoval téměř výhradně pod těmito svými příspěvky, přičemž často diskutoval s dalšími podezřelými profily. Ovlivnění Parlamentními listy se nám ukazovalo, když jsme hodnotili konkrétní vlny nenávistných komentářů proti političkám, a bylo tedy pravděpodobně způsobeno pouze jedním (!) profilem přidávajícím linky na Parlamentní listy.

Mezi profily se vyskytoval i jeden s nestandardní češtinou, obsahující v písemném projevu typické chyby pro ruskojazyčné mluvčí (například záměny krátkých a dlouhých hlásek). Jiný profil byl zase orientován výrazně konspiračně a antisemitsky, kdy o Židech referoval jako o „nosatých“ či sdílel explicitní antisemitské ilustrace.

Jeden profil, podle indicií propojitelný s reálnou osobou, ve svých komentářích používal brutální výhrůžky násilím, vraždou či znásilněním, včetně explicitní výhrůžky zavražděním adresované premiéru Fialovi.

Minimálně tři profily měly ve svých zájmech stránky spojené s hnutím ANO (v jednom případě až 30 různých lokálních buněk napříč republikou). Podrobné anonymizované charakteristiky všech 20 nejčastěji komentujících autorů jsou k dispozici na webových stránkách www.nenavistnasitich.cz, které jsou součástí projektu.

6. Vhled do autentických komentářů dle jednotlivých typů a podtypů nenávistných projevů

Lepší porozumění typům a podtypům nenávistných projevů může mít velký pozitivní dopad na osoby, které jsou jimi zasaženy. Může jim pomoci si uvědomit, že nenávistné projevy jsou systémový problém (tedy že to není jejich vina a že nejsou sami, kdo se s nimi setkávají). Toto pochopení může snížit pocity izolace, studu a sebeobviňování, které jsou běžnou reakcí na nenávistné projevy. Kromě toho umožní jednotlivcům postiženým nenávistnými projevy rozpoznat vzorce a taktiky používané pachateli, což jim umožní vyvinout strategie, jak na nenávistné projevy reagovat a účinně se jim bránit. V konečném důsledku to pomůže budovat odolnost tím, že jednotlivci získají pocit vlastní iniciativy a kontroly nad svými zkušenostmi. Když osoba zasažená nenávistnými projevy pochopí faktory, které k nim přispívají, a bude vědět, jak je rozpoznat a jak na nenávistné projevy reagovat, bude se cítit oprávněna podniknout kroky k ochraně sebe i ostatních před jejich škodlivými účinky.

Seznámení s typy a podtypy nenávistných projevů může také usnadnit práci policistů, státních zástupců a soudců tím, že umožní jasnější pochopení nuancí online nenávistných projevů a významnou míru dopadu na každodenní život těch, kteří jsou jejich cílem. Kromě toho může podporovat na míru připravenou pomoc osobám zasaženým online nenávistnými projevy. Dále může znalost typů a podtypů nenávistných projevů vést ke zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o závažnosti a dopadu nenávistných projevů.

Na následujících stránkách tedy představíme jednotlivé typy a podtypy nenávistných projevů, které jsme v našem výzkumu identifikovali jako ty, kterým jsou nejčastěji vystaveny české političky. Shrneme vždy jejich nejčastější podobu a dodáme příklady. Komentáře jsme použili v originálním znění, bez gramatických či stylistických oprav/úprav. Všechna příjmení napadených žen-političek jsou v komentářích pozměněna do formátu X^{***}. Pokud komentátor uvedl jméno i příjmení napadané političky, je uvedeno ve formátu X^{***} Y^{***}, abychom předešli případné sekundární viktimizaci napadených žen.

6.1 Typ nenávistného projevu – sexismus

Sexistický výrok je takový, který vyjadřuje a šíří předsudky, nerovnoprávnost nebo diskriminaci na základě pohlaví. Tento druh výroku často reflektuje a upevňuje tradiční genderové stereotypy a podporuje nerovný přístup především k ženám v rámci společnosti. Sexistické výroky mohou

být buď explicitní, obsahující otevřenou diskriminaci, nebo implicitní, skryté za zdánlivě neutrálními slovy či formulacemi.

V případě našeho výzkumu mezi političkami sexistické výroky často zpochybňovaly vůbec jejich samotné působení v politice, resp. jejich schopnosti zastávat veřejnou funkci. Klasickým příkladem byly různé varianty fráze o návratu k plotně. Objevovalo se také zpochybňování kompetentnosti z důvodu „hysterie“, což je jeden z nejstarších předsudků namířených proti ženám, jejichž chování nesplňuje panující genderové stereotypy. Termín „hysterie“ pochází z dnes již zdiskreditované lékařské diagnózy, která se v minulosti používala k patologizaci široké škály normálního ženského chování a emocionálních projevů a připisovala je poruchám dělohy (z řeckého *hysterá*, což znamená děloha).

Tento historický kontext zdůrazňuje, že obviňování žen v politice z hysterie má hluboké kořeny v sexistických představách, které se snaží delegitimizovat a zpochybnit hlas a autoritu žen tím, že je vykreslují jako přirozeně iracionální a emocionálně nestabilní. V politice je obviňování žen z hysterie taktikou, která se používá ke zpochybnění jejich kompetencí a vhodnosti pro vedoucí funkce. Naznačuje, že ženy jsou příliš emocionální nebo iracionální na to, aby mohly činit rozumná rozhodnutí, což je stereotyp, který je v příkrém rozporu s očekáváním racionality a emocionální zdrženlivosti, jež jsou často spojovány s muži v politice nebo vedoucích pozicích. Tento dvojí metr nejenže podkopává důvěryhodnost političek, ale také posiluje genderovou binaritu tím, že spojuje vůdcovství a racionalitu s mužskostí a emocionalitu a iracionalitu s ženskostí.

Dalším podtypem byly výroky problematizující údajnou „neženskost“ političky. Vytýkání údajné „neženskosti“ odráží zastaralý a omezující pohled na genderové role, kdy se od žen očekává, že se přizpůsobí úzkým standardům ženskosti, které se často vyznačují pasivitou, citovou expresivitou a zaměřením na vzhled. Tyto stereotypy nejenže podkopávají autoritu a profesionalitu žen, ale slouží také k posilování genderové binarity a marginalizaci těch, kteří neodpovídají tradičním genderovým očekáváním.

Do typu nenávistného projevu sexismus řadíme také útoky na rodinný stav, bezdětnost, případně u vdaných političek s dětmi zpochybňování jejich kompetencí jako matek a manželek.

PODTPY NENÁVISTNÉHO PROJEVU: ZPOCHYBŇOVÁNÍ KOMPETENCÍ ŽEN PRO PŮSOBNÍ V POLITICE

Velká skupina výroků sestávala z variací na téma, že žena nepatří do politiky, někdy dokonce doprovázených komentářem, ať je na její místo jmenován raději nějaký muž. Politika je popisována jako práce, která není pro ženy. Případně, pokud dotyčná politička vystupuje sebevědomě, je to naopak komentováno tak, že arogantní žena nemá v politice co dělat. Když ženy projevují sebevědomí, což je vlastnost často chválená u mužů-politiků, je to v jejich případě hanlivě označováno za aroganci. Tento dvojí metr slouží k postihu žen za to, že vykazují vlastnosti považované za nezbytné pro efektivní vedení, a naznačuje, že asertivní chování je pro ženy nevhodné.

Případně je žena v politice podle komentářů označována za katastrofu, zejména proto, že údajně nemá mít vlastní názor a jen „papouškuje“. To má naznačovat, že ženy nejsou schopny samostatného myšlení nebo vedení, a posiluje to stereotypní představy o ženách jako závislých a podřízených. Velké pohoršení vyvolává, když je žena v čele silového rezortu. Například působení Jany Černochové na postu ministryně obrany vyvolalo velké množství komentářů namířených nejen proti ní samotné, ale i proti údajně podobně neschopným ministryním z KDU-ČSL či ANO.

Příklady:

- 🔴 *Žádná žena do politiky nepatří!!!*
- 🔴 *„sukně“ nemá vládnout armádě, to by mělo být zakotveno v ústavě. Nic proti ostatním ministerstvům ale represivnímu aparátu a armádě má vládnout vždy muž.*
- 🔴 *Radarová pěníce X***, akce blesk X*** Y***, potetovaná mužatka X**** a domovnice z Vinohrad X***. To je elita žen v České republice. Podle toho vypadá armáda.*
- 🔴 *Jak to můžete vůbec vypustit z pusy ?? Tato arogantní a namyšlená ženská nemá v politice co dělat !! A vy ji udělíte jednu z nejvyšších funkcí !!!!*
- 🔴 *Plet' svetry a knicemu jinému se nevyjaduj nemáš na to mozek*
- 🔴 *Jak se nějaká ženská objeví v politice už to smrdí průserem, nevidí si na špičku nosu a papouškují globalisty a fasisty v pozadí*
- 🔴 *Stále víc nabývám přesvědčení, že ženská nemá v politice co dělat.... Pověštinou jsou to zneuznaný, zamindrakovaný, bezdětný starý pany, co si pak v politice léčí svoje mindráky. A proto, aby se prosadili, neváhají udělat cokoli....*

PODTYP NENÁVISTNÉHO PROJEVU: ÚTOKY NA RODINNÝ STAV ČI BEZDĚTNOST

Ženy v politice čelí bezvýchodné situaci. Na jedné straně jsou kritizovány za to, že jsou bezdětné či neprovdané, přičemž se jim podsouvá, že jim chybí základní pečovatelské vlastnosti nebo že jsou příliš ambiciózní na úkor rodinného života. Naopak ty, které jsou vdané a mají děti, se setkávají s pochybnostmi o tom, zda jsou schopny sladit veřejnou službu s rodinnými povinnostmi, což naznačuje údajnou neslučitelnost mateřství a profesní způsobilosti.

Útoky na rodinný stav se převážně týkaly těch političek, které jsou rozvedené a především bezdětné. Bezdětnost je popisována jako důvod, proč je daná politička bezcitná či nekompetentní, protože jí chybí tato „pro ženu klíčová“ životní zkušenost. Bezdětnost byla také spojována s přehnanými ambicemi či „léčbou komplexů“ skrze politickou činnost. Zároveň jsou bezdětné političky vyzývány, ať se „radši nerozmnožují“.

Rovněž ženy, které děti a manžela mají, jsou skrze tento podtyp nenávistných komentářů terčem útoků. Je zpochybňováno, jak si vůbec mohly najít partnera nebo mít děti. Markantní to bylo například v případě lokální političky, která na mítinku spílala politickému oponentovi a měla s sebou své děti. Zde byla zpochybňována její kompetentnost jako matky či se vyzývalo k odebrání dětí. Pokud tedy žena veřejně vystupuje a zastává postoje, které nevyhovují názoru diskutujících v dezinformačních skupinách, může být napadána za to, že dítě má, i za to, že je bezdětná.

Příklady:

- 🔴 *postarej se o rodinu aby jsi měla děti věk už na to maš ale jsi zřejmě jalova ani panbuh ti je nepřeje jalovice*
- 🔴 *Rozvedená, bezdětná, neplodná - tak jí to leze na mozek !!*
- 🔴 *Je to mrcha, která sama nemá dítě, tak co od ní jde očekávat jiného 😡!*

- *Tohle není normální baba ale flustrována čarodějnice co si nevidí ani naspičku nosu. Blba jak daleko vidí a ještě kus za roh. Tak může uvažovat stará zahořkla baba bez chlapa asi ji to leze na mozek a nebo myslí frndou.*
- *A vubec poucuju si někoho jiného a Bezte do práce za běžný plat občanů, zkuste takto žít se vším všudy. Kolik jste si toho odzila a vychovala děti. Chybí vám lidskost, chováte se bůh ví co nejste Možná tomu vás měli rodiče vychovat.*
- *Hlavně se nerozmnožuj*
- *Tahle by se měla sterilizovat aby se už tohle zlo nemohlo množit.*
- *Naštěstí se jí nepodařilo pořídit si dítě, což je dobře, protože takový tvor by se neměl rozmnožovat.*
- *Doživotní krámy aby se nemohla množit, svině !!!*
- *Chudák manžel, ale peníze nesmrdi i když má takovou nevymanchanou držku doma.*
- *ktery zoufalec na to vlez a jeste ji upichal parchanty*
- *Sociálka by měla přezkoumat duševní způsobilost té matky. Toto je příklad nezodpovědného blekotání zjevně nemocného premiéra, škoda že má větší přehled o ženských právech v Barmě než o běžném životě v ČR....*
- *Chudák její manžel jestli nějakého má. Ta je dobře šlehlá. Jestli takle řve doma tak chudák rodina. To je hysterka. A co dělá socialka, že nekoná když tahají děti po mítincích. To může udělat jenom chorý mozek lozit po takových akcích s dítětem a nebo jsou s fetovaný. A tím hůře by měla socialka konat. A jestli ona vůbec ví co to je estebak, neboť ty byli za nás ona v té době chodila po houbách. To je hnus fialovej.*

6.2 Typ nenávistného projevu – vzhled

Když je napadán vzhled žen-političek, jak se odráží v příkladech nenávistných projevů zaměřených na jejich celkový vzhled, tělesné proporce, váhu, věk nebo barvu vlasů, představuje to mnohostranný mechanismus genderově podmíněných nenávistných projevů s několika základními významy a důsledky:

- **Objektifikace a dehumanizace.** Útok na vzhled političky je formou sexuální objektifikace, která ji redukuje na její fyzické rysy, místo aby ji vnímala jako kompletní osobu s intelektem, schopnostmi a přínosy. Takové komentáře často přecházejí v dehumanizaci a ženy jsou označovány hanlivými výrazy, které je zbavují jejich lidskosti („monstrum“, „krysa“, „prasnice“). Tato taktika se snaží snížit hodnotu a legitimitu osoby v politické aréně, což naznačuje, že její vzhled je důležitější než její profesionální úspěchy nebo politické postoje.
- **Posílení genderových očekávání.** Komentáře o vzhledu posilují rigidní, genderová očekávání ohledně toho, jak by ženy měly vypadat a chovat se. Společnost často klade vysoké nároky na vzhled žen a očekává, že budou splňovat úzké definice krásy a ženskosti. Političky čelí další vrstvě kontroly, kde se odchylky od těchto norem mohou stát potravou pro veřejnou kritiku a zastínit jejich profesní role a úspěchy. Dále se jedná o projev

misogynie, kdy jsou ženy vnímány a oceňovány především optikou jejich sexuálních vlastností nebo přitažlivosti pro muže. To snižuje jejich autoritu a důvěryhodnost, což naznačuje, že jejich primární hodnota spočívá spíše v jejich fyzické přitažlivosti než v jejich intelektu nebo odborné kvalifikaci.

- **Umlčování a zastrašování.** Útoky na vzhled političky mají za cíl umlčet a zastrašit. Takové útoky mohou narušit ženinu sebedůvěru a pocit vlastní hodnoty a potenciálně ji odradit od plné účasti na politickém životě. K ostatním ženám to pak vysílá zprávu, že ženy v očích veřejnosti budou vystaveny nepříjemnému zkoumání, hodnocení a kritice za svůj vzhled či zdravotní stav, což je může odradit od kariéry v politice nebo od jiného působení na veřejnosti.

Příklady:

- *Bože, ta je odporna, fuj, nedivím se, že si o ni neopře nikdo ani vidle, možná ji je nacpat do prde.*
- *Kdo té obłudě dal vůbec slovo? Co slovo to lež co lež to slovo... Fuj jsi odporná ženská, chlap... At' si co si no fuj....*
- *Ani kozy to nemá*
- *Tato drzá krysa se vybarvila a měla by si nechat opravit zuby, peníze na to má, kdo se má na to dívat*
- *Už má taky tlamu jak prasnice! Nějak moc žerou....? Fujtajks!! :-)*
- *Ty už si na tu palici nedávej peroxid vyzralo ti to mozek 🐷🐷🐷*
- *Asi zapoměla tahle nadržená blondýnka co tomu všechno předcházelo.*
- *Jak je krásná tak je chytrá 🤪*

6.3 Typ nenávistného projevu – sexuální objektifikace

V oblasti nenávistných projevů týkajících se sexuální objektifikace (sexualizace) jsme stanovili jednotlivé podkategorie, které jsou podrobně rozepsány níže. Sexuální objektifikace redukuje konkrétní ženy na status pouhého objektu pro sexuální uspokojení či se zaměřuje na domnělé sexuální vlastnosti a potřeby dané ženy. Součástí sexuální objektifikace jsou mj. útoky na vzhled, atraktivitu, věk, sexuální orientaci. Sexuální objektifikace obsahuje šíření vizuálních materiálů s pornografickým obsahem, explicitní i implicitní urážlivé komentáře, výhrůžky násilím, sexuálním násilím a smrtí. Častým jevem jsou detailní popisy konkrétních násilných činů a jejich následků pro danou ženu a konkrétní části jejího těla. Kariérní úspěchy žen jsou v rámci objektifikace zásadně přisuzovány jejich sexuální aktivitě s vhodnými lidmi.

PODTPY NENÁVISTNÉHO PROJEVU: PŘIROVNÁVÁNÍ K ŽENÁM PRACUJÍCÍM V SEX BYZNYSU NEBO PORNOHEREČKÁM

Část výroků hodnotí ženu-političku jako vhodnou jen pro práci „prostitutky“ nebo pornoherečky, protože na jiné povolání údajně nemá kompetence. Slova jako děvka či prostitutka se také po-

užívala v přeneseném významu, který měl ukazovat na údajnou prodejnost a prosazování cizích zájmů.

Používání výroků souvisejících se sex byznysem je, jak je zmíněno výše, typickým projevem sexuální objektifikace, která má snížit hodnotu ženiny osobní identity pouze na tělo a sexuální projevy. Kromě toho útočí tento podtyp nenávistných projevů na ženinu osobní integritu, a to nejen ve smyslu důrazu na sexuální aktivitu, ale také jsou jí připisovány negativní charakterové vlastnosti, především prodejnost. Výroky v přeneseném slova smyslu opět zdůrazňují předsudky namířené proti ženám, které jim připisují pasivitu a závislost. Žena tak není vnímána jako samostatně jednající bytost, ale někdo, kdo poslušně plní cizí zájmy.

Nenávistné projevy obsahující tento typ sexuální objektifikace (sexualizace) působí jako nástroj k umlčování žen a odrazování od jejich účasti na veřejném a politickém životě. Rámováním příspěvků žen optikou sex byznysu se snaží delegitimizovat jejich hlas a přítomnost v oblasti politiky a udržovat genderovou nerovnováhu moci. To slouží k odrazování nejen těch žen, které jsou aktuálně cílem útoků, ale i dalších žen, které pozorují toto zacházení s veřejně aktivními ženami a podobné zacházení pro ně může představovat významnou bariéru proti vlastnímu zapojení do politiky a dalších sfér veřejného života.

Příklady:

- 🔸 *Je to jenom vojenská šlapka*
- 🔸 *Jak začínala na střední? jako lehká děva (k...a) a to jí zůstalo na pořad ! Jenže ona je zcela klidná !!*
- 🔸 *X*** vypadá jak ta nejubožejší šlapka*
- 🔸 *Taková zrůda by měla natáčet maximálně porno s nějakými binárními osobami..*
- 🔸 *Ty rajdo ty se hodiš akorát tak na šlapku nebo hajzl bábu na veřejných WC*
- 🔸 *X***-prodejná Sorošova děvka!!!!*
- 🔸 *Prodejná čubka vedená USA a proamerickému Bruselu !!!*
- 🔸 *To je kunda říkám to furt když chce do televize at' radši točí porno tam toho moc nenamluví těch sraček co mele ale na to by se nikdo taky nedíval*
- 🔸 *X*** Y*** jako mladá točila porno s Rosenbergem 😂😂😂*
- 🔸 *X*** JE BLBKA JEDINĚ DO BORDELU SNI JELITKO*

PODTYPE NENÁVISTNÉHO PROJEVU: NARÁŽKY NA SEXUÁLNÍ ATRAKTIVITU A SEXUÁLNÍ POTŘEBY

Skupina nenávistných projevů, která zahrnuje hodnotící soudy o tom, že vzhled političky souvisí s jejím partnerským či sexuální statusem („*kdo by s tímhle měl sexuální styk*“) nebo že její názory jsou ovlivněny nedostatkem sexu („*potřebuje více sexu aby neměla čas na pi...ny*“), případně tvrzení o její sexuální nezkušenosti („*ta čumí jak kdyby neviděla péro*“) či naopak o tom, že se k veřejné funkci měla dostat lidově řečeno „přes postel“, ztělesňuje genderové nenávistné projevy s hlubokými důsledky pro ženy-politiky a další veřejně činné ženy. Tato forma nenávistných

projevů přesahuje pouhé osobní útoky a zapojuje se do hlubší úrovně genderové diskriminace, která odráží několik významných problémů:

- **Sexuální objektifikace a osobní útoky během politického působení žen.** Opět zde nalezneme přesun důrazu od profesionálních schopností a politické funkce ženy na její osobní život a sexualitu. Politické názory nebo kompetence ženy-političky jsou nějakým způsobem spojovány s jejími sexuálními zkušenostmi nebo partnerským statutem, což se děje výrazně častěji než u politiků-mužů. To představuje nejen bariéru pro veřejné působení žen-političek a dalších veřejně aktivních žen, ale také posiluje stereotyp, že hodnota a identita žen jsou spojeny s jejich vztahy a sexuálním chováním.
- **Posílení genderových stereotypů a misogynie.** Tyto útoky postavené na genderových stereotypch a misogynii odrážejí přesvědčení, že ženy jsou ze své podstaty méně racionální nebo schopné a že jejich emoce nebo hormonální stavy (implicitně ovlivněné jejich sexuální aktivitou) ovlivňují jejich profesionální úsudek. Takové stereotypy jsou nejen falešné, ale také škodlivé. Vyvolávají představu, že ženy nejsou vhodné pro politickou či vedoucí funkci nebo seriózní profesionální angažmá.

Stejně jako ostatní podtypy útoků zahrnujících sexuální objektifikaci či útoky na vzhled i narážky na sexuální atraktivitu a sexuální potřeby mají významný umlčující a zastrášující efekt. Dotazníkové šetření mezi současnými ženami-političkami ukázalo, že nenávistné útoky vedou političky k tomu, aby své působení v politice nějakým způsobem omezovaly. Ženy, které se teprve chystají do politiky nebo jiné formy veřejného působení vstoupit, může tento typ útoků odradit úplně.

Příklady:

- *• Děvka určitě není,kdo by s tímhle měl sexuální styk?*
- *• To je hnůj baba fuj kdo nato mohl vlist*
- *• To je taková krava ...tvl ta musela hodně roztáhnout nohy a hubu aby byla tam kde je teď.*
- *• To je stará pelešnice, všechno jde přes postel ! Hnusota a to je ministryně obrany, to by se člověk poblil !*
- *• Sloužila všem těm co jsou dnes u koryta. Jako v tom rozpočítavadle.. Tomu dala, tomu dala, tomu taky dala atd,až se prodrala tou houští modrých ptáků..*
- *• Koho prefikla že se ta kunda dostala do vlády?*
- *• Mimořádně schopná??? Asi dobře klečí 😊*
- *• Běž jo raději vyhulit předsedovi ty kundo*
- *• To je fakt střevo. Ta musela vyhulit hodně koko..., aby se tam dostala.*
- *• Potřebuje více sexu aby neměla čas na pi...ny*
- *• Škoda komentovat hlupanu mám taký dojem že jej chýba sex keď chce nech mi pošle objednávku a ja porozmýšľam.*
- *• Ty by si potrebovala pořádně protáhnout*

- *X*** by se měla prvně nechat pořádně vyšukat a naprcat a pak něco mluvit. Ale jelikož u ní to není možné tak at' raději drží hubu ale lepší by bylo kdyby někomu podržela.*
- *Asi by ji Mel připravit o pannenstvi Kalousek ,rika o sobe ze je dobrej ,si na ni bude muset vzit kladivo a majzlik ,aspon ji uspokoji.*
- *Ta potrebuje pořádný černý banán a pořádně v-|-|-|-t palici možná by to pomohlo 😊😊*
- *ta čumí jak kdyby neviděla péro*

6.4 Typ nenávistného projevu – sexuální násilí

Výhrůžky sexuálním násilím na ženách-politických představují extrémně závažnou a znepokojující formu genderově podmíněných nenávistných projevů. Tyto hrozby nejsou pouze vyjádřením nesouhlasu, ale jsou násilné, dehumanizující a hluboce misogynní. Jejich cílem je zastrašit, umlčet a ponížít ženy na základě jejich pohlaví, přičemž využívají hrozbu fyzického a sexuálního násilí jako nástroje útlaku. Posouzení těchto hrozeb z hlediska genderových nenávistných projevů a jejich dopadu zahrnuje několik klíčových dimenzí:

- **Projevy násilí na základě pohlaví.** Výhrůžky sexuálním násilím jsou projevem genderově podmíněného násilí, které se snaží zneužít genderovou nerovnováhu moci k zastrašování a kontrole žen. Tím, že se tyto hrozby zaměřují na ženy-političky, mají za cíl podkopat jejich autoritu a legitimitu a vysílají zprávu, že ženy nepatří do veřejné sféry, zejména do mocenských pozic.
- **Umlčování a zastrašování.** Takové hrozby mají hluboký umlčující účinek. Jejich účelem je zastrašit ženy-političky a odradit je od účasti na politickém diskurzu nebo výkonu veřejných rolí. Strach z potenciálního násilí může omezit svobodu projevu žen a omezit jejich politickou angažovanost, což má dopad na rozmanitost a reprezentativnost demokratických institucí.
- **Sexualizace a objektifikace.** Tyto hrozby redukuje ženy na jejich těla, sexualizují a objektifikují je tím nejnásilnějším způsobem. Tento přístup upírá ženám jejich profesionalitu, schopnosti a lidskost a místo toho se zaměřuje na jejich fyzickou zranitelnost. Zachovává představu, že ženy jsou primárně sexuální objekty, které lze ovládat nebo trestat sexuálními prostředky.
- **Dopad na duševní zdraví a profesní život.** Psychologický dopad vystavení takovým hrozbám nelze podceňovat. Političky, které čelí těmto hrozbám, mohou zažívat zvýšený stres, úzkost a strach, což může ovlivnit jejich duševní zdraví a bránit jejich schopnosti efektivně vykonávat své profesní povinnosti. Vytváří to prostředí, kde se ženy musí potýkat nejen s běžnými výzvami veřejného života, ale také s dodatečnou zátěží genderového násilí.

V této skupině nenávistných projevů se často setkáváme s výhrůžkami v podobě návodů popisujících konkrétní postup sexuálního násilí, týrání či mučení. Jak je vidět na následujícím citovaném

příkladě, někdy tato výhrůžka může být silně sexuálně explicitní, popisující kruté mučení, aniž by tam bylo použito jediné vulgární slovo.

“V případě této dámy bych nejradši nažhavl kus železa a tím studeným ho zasunul do zadní části jejího těla. Na případné dotazy proč studeným, tak proto, aby si ho nemohla vytáhnout.”

Takové příklady pokládáme za pro náš výzkum klíčové z mnoha důvodů. V momentě, kdy neobsahují vulgarismy, často je nezachytí nástroje provozovatelů sociálních sítí a jejich sexuální explicitnost se pozná až z kontextu, což vyžaduje nikoli kontrolu pomocí software, ale člověkem, ideálně rodilým mluvčím daného jazyka. Důraz na kontext je také klíčový v potenciálním vyšetřování či souzení trestných činů z nenávisti. Mnoho pachatelů předsudečně orientovaných trestných činů se (je otázka do jaké míry cíleně) pohybuje na hranici trestní odpovědnosti. Zatímco pachatel usiluje o to, aby byl jeho výrok trestně či občanskoprávně nepostižitelný, osoba zasažená takovým typem nenávistného projevu cítí stejné zastrašení a ohrožení, jako by se jednalo o výrok vulgární či mnohem explicitnější.

“Ty vole to je kráva století poslat na Ukrajinu a nechat ji uspokojit těm vrahům banderovcům. A že jich tam teď bude nadrženců ta bude piču chladit v kýblu min. týden.”

Za zmínku stojí také propojování výhrůžky sexuálním násilím s předsudky a stereotypy namířenými proti jiným etnickým skupinám či migrantům. Jedná se o dlouhodobý jev. Výhrůžkám znásilněním migrantem pravidelně čelily⁵ například pracovnice neziskových organizací v době příchodu uprchlíků do Evropy v letech 2015–2016. Nyní bývají ze strany autorů nenávistných komentářů s výhrůžkami sexuálním násilím spojování Ukrajinci.

Příklady:

- 🔴 *Ačkoliv jsem se zařekl, že nebudu na facebooku vulgární, tady se nejde udržet a musím si pomoc dávným vtípem.“ V případě této dámy bych nejradši nažhavl kus železa a tím studeným ho zasunul do zadní části jejího těla. Na případné dotazy proč studeným, tak proto, aby si ho nemohla vytáhnout.“ Ženu nelze urážet, to chápu a rozumím tomu, ale v jejím případě její chování a vystupování tomu, že by byla žena, moc nesvědčí. Spiš to vidím na nějakou tu alternativu.*
- 🔴 *Mrdco, zdechni, už aby ti někdo narval kůl do análu, ty smradlavá devko!!!*
- 🔴 *Přesně kladivem do palice a banán narvat do prdele, snad by pochopila!!!*
- 🔴 *Strčit ti ten banán do prdele a pak do tvy odporný huby krávo*
- 🔴 *Ty vole to je kráva století poslat na Ukrajinu a nechat ji uspokojit těm vrahům banderovcům*
- 🔴 *A že jich tam teď bude nadrženců ta bude piču chladit v kýblu nim. týden 🤔🤔🤔🤔🤔🤔*
🤔🤔🤔🤔
- 🔴 *...svetrovou dámu do kanálu, strč ji banán do anální...*
- 🔴 *před tím doporučuji opichat a následně dezrmdifikovat*

⁵ https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/kybersikana-neziskove-organizace-uprchlici-vyhruzne-maily_1810090600_dbr

6.5 Typ nenávistného projevu – výhrůžky násilím

Výhrůžky násilím nebo vraždou žen-političek představují závažnou formu nenávistných projevů s hlubokými důsledky pro zasažené osoby, které ovlivňují nejen jejich profesní život, ale také jejich osobní pohodu a psychické zdraví. Tyto hrozby eskalují za hranice genderově orientovaných urážek nebo kritiky a představují přímé a hmatatelné riziko pro bezpečnost a životy zasažených jedinců. Hodnocení této formy nenávistných projevů a jejich dopadu zahrnuje zvážení několika dimenzí:

- **Bezprostřední ohrožení bezpečnosti.** Výhrůžky násilím nebo vraždou jsou jasnými formami zastrašování, jejichž cílem je vyvolat strach a pocit zranitelnosti. Pro ženy-političky to může vyžadovat změny v jejich každodenní rutině, zvýšená bezpečnostní opatření, a dokonce i změny v míře a strategii veřejného působení, aby byla zajištěna jejich bezpečnost. Neustálé povědomí o potenciální újmě může oslabovat a odvádět pozornost od výkonu jejich funkce.
- **Psychologický a emoční dopad.** Psychologický dopad vystavení takovým hrozbám je významný. Může vyvolávat neustálý stres, úzkost a strach, což ovlivňuje duševní zdraví a celkovou pohodu. Vědomí, že se něčí role ve veřejné službě stala terčem násilí, může vést k pocitům izolace, bezmoci nebo vyhoření. Tato emocionální zátěž může odvádět pozornost od jejich soustředění, rozhodování a schopnosti efektivně zastupovat své voliče.
- **Umlčení.** Výhrůžky násilím a vraždou jsou v konečném důsledku zaměřeny na umlčení žen v politice. Tím, že může být riskantní vyjadřovat se, zaujímat stanoviska ke sporným otázkám nebo se dokonce účastnit veřejného života, mají takové hrozby za cíl vyloučit ženy z politického života, čímž jsou podkopány demokratické principy a rovnost pohlaví. Účinek výhrůžek násilím či dokonce zavražděním přesahuje političky, na které se přímo zaměřují, a posílá vzkaz ostatním ženám a dívkám, které by mohly uvažovat o veřejných nebo politických rolích.
- **Přetrvávání genderových nerovností.** Tyto hrozby posilují a udržují genderové nerovnosti, protože ukazují, že ženy čelí v politice dalším překážkám a nebezpečím jen kvůli svému pohlaví. Takové prostředí odrazuje ženy od účasti v politickém životě, přispívá k přetrvávajícímu nedostatečnému zastoupení žen v politických a vedoucích pozicích a brání pokroku směrem k dosažení genderové parity ve veřejných funkcích.
- **Dopad na demokratickou angažovanost.** Širší důsledky pro demokracii a participaci veřejnosti jsou hluboké. Když jsou politici terčem násilí za své názory nebo účast na veřejném životě, ohrožuje to základy demokratické diskuze a svobodné výměny myšlenek. To snižuje kvalitu politického diskurzu, což může vést k polarizovanějšímu a méně inkluzivnímu politickému klimatu.

Tento obsáhlý typ nenávistného projevu je rozdělen do tří podtypů, které se liší svým zaměřením, ale neliší se závažností ani intenzitou.

PODTPY NENÁVISTNÉHO PROJEVU: KONKRÉTNÍ ZPŮSOB NÁSILÍ, HROZBA ZÚČTOVÁNÍ

V tomto podtypu nenávistných projevů, charakterizovaných hrozbami násilí, pozorujeme různou formu agrese, a to podmíněnou hrozbou nebo spekulativní agresí. Komentátoři často používají hypotetické scénáře, formulují, jaké kroky by mohli podniknout, kdyby dostali příležitost setkat se s dotyčnou političkou v reálném životě. Tyto popisy se často zaměřují na fyzické násilí, zejména na oblast obličeje, což naznačuje touhu způsobit viditelnou újmu nebo znetvoření.

Některé komentáře se navíc odvolávají na naději nebo očekávání, že „vyšší moc“ přinese odplatu proti ženě za její činy nebo názory. Tento typ rétoriky nejen vyhrožuje přímou fyzickou újmou, ale také se snaží ženy zastrašit a umlčet tím, že naznačuje, že si zaslouží trest nebo újmu za své veřejné role a názory. Tato forma nenávistných projevů je obzvláště znepokojivá z několika důvodů:

- **Osobní a přímé hrozby.** Specifikováním akcí, které by provedli v reálném životě, vytvářejí komentátoři přímou a osobní úroveň ohrožení. To může zesílit vnímanou hrozbu, učinit ji hmatatelnější a děsivější.
- **Psychologický dopad.** Zaměření na fyzické násilí, zejména v oblasti obličeje, má hluboký psychologický dopad, protože nejenže ohrožuje fyzickou újmu, ale má také za cíl útočit na identitu a sebeúctu jednotlivce. Hrozba znetvoření je mocným nástrojem zastrašování, jehož cílem je vyvolat strach a nejistotu.
- **Osudová odplata.** Tvrzení, že vyšší moc vykoná na ženě-političce pomstu, přidává k hrozbám vrstvu fatalismu a nevyhnutelnosti. Znamená to, že činy političky neschvaluje pouze komentující, ale budou také morálně nebo božsky potrestány.

Příklady:

- *Ta má tlamu tak akorát na kanadu, hlavně když ji otevře, je to zrůda pronacistická*
- *Potřebovala by upravit fasádu a hodit do hajzlu*
- *X*** je válečná fanatička! Já bych ji ztřískala dokulata mrchu!*
- *DĚVENKO TEBE MÍT DOMA TAK MÁŠ TU HUBU MODROU!!!!*
- *Te bruselské devce zlomit na dvou místech ruku a kopnout ji do prdele.*
- *Ta by měla dostat pořádnou ránu, je to tupá, nadutá blbka*
- *Blbost a tupost této pitky nemá mezí, bude mi ctí ji kopnout jako první do prdele při náhodném setkání!*
- *TÁHNI TY KUNDO ZASRANÁ.JÁ BÝT V PRAZE TAK TI ROZBIJU TU TVOU ŠPINAVOU HUBU MÁŠ ŠTĚSTÍ ŽE TAM NEJSEM*
- *Strašně rád bych ji potkal v reálném životě. Vytáhl bych chrchel až z paty a plivl ji ho do ksichtu*
- *JÁ BYCH SE JÍ DO TÉ JEJÍ ŠPINAVÉ DRŽKY STREFILA JE TO BLBKA KTERÁ TAM NEMÁ CODĚLATTA AKORÁT NAPADÁ LIDI JINAK TEN JEJÍ MOZEK MÁ VYPATLANÝ.*
- *Tu bych napíchl na kůl a jezdil s ní po republice a ukazoval ji jak vypadá český idiot.*

- *Musíme doufat, že jednou nastane ten den... a přijde vyúčtování. A bude to tvrdé. Tohle tu fakt nebylo, taková svoloč - celá vláda.*
- *On tě osud dožene aneb na každý prase se vaří voda!!!*
- *Co se ta čarodějnice modlí už aby šla do kytek nic jineho si nezaslouží baba jaga co pro lidi nic dělat nebudou karma je zdarma*
- *Ta čubka je čím dál víc si jistá, ale velice se mýlí. Dojde na ní a nechtěla bych být v její kůži.*

PODTYP NENÁVISTNÉHO PROJEVU: KONKRÉTNÍ ZPŮSOB VRAŽDY

Mezi nejzávažnější podtypy nenávistných projevů, se kterými se setkáváme, patří explicitní vyjádření vražedného úmyslu, kde komentátoři podrobně popisují, jak si přejí způsobit smrt ženy ve veřejné funkci, resp. jakým způsobem by ji realizovali. Tato hluboce znepokojivá forma nenávistných projevů zahrnuje nejen přímé výhrůžky a podrobné fantazie o zabití osoby, ale také návrhy, že by si politička měla ublížit sama nebo ukončit svůj vlastní život. Opět zde dochází k situaci, že komentující se pravděpodobně cíleně pohybují na samé hranici svobody projevu třeba tím, že používají podmiňovací způsob, cíleně hovoří hypoteticky. Například: *Uříznu Ti hlavu* (přímá výhrůžka) vs. *Nech si uříznout hlavu* (hypotetické vyjádření). Tyto komentáře se opět nijak neliší v dopadu na každodenní život a psychiku těch, kteří jsou terčem těchto výhrůžek.

Obzvláště nebezpečným aspektem výhrůžek násilím je rozšíření těchto útoků na nejbližší rodinné příslušníky političky. To představuje hluboce znepokojující eskalaci nenávistných komentářů, která má dopad nejen na primární cíl, tj. političku samotnou, ale i na členy její rodiny. Vědomí, že vaše rodina je také terčem nenávistných projevů a hrozeb, může významně zvýšit úroveň strachu, úzkosti a stresu, kterou primární cíl (politička) pocítuje. Ke všem psychickým dopadům, které jsme zmínili výše, přibývají obavy o bezpečnost blízkých. Rozšíření hrozeb na členy rodiny využívá hlubší úroveň zranitelnosti, protože jednotlivci často cítí silný ochranný instinkt vůči svým blízkým. To může způsobit, že nenávistné projevy budou vnímat jako osobnější a invazivnější, což prohlubuje pocit, že jsou v ohrožení. Fakt, že se rodinní příslušníci veřejně aktivních žen mohou stát terčem takových útoků, se může stát důvodem, aby samy političky zvažovaly své další veřejné působení, a může odradit i další ženy od usilování o politickou funkci.

Nenávistné komentáře, které obsahují výhrůžky vraždou, často zahrnují i dehumanizaci. Cíle jsou přirovnávány k hmyzu nebo škůdcům, čímž se zdůrazňuje přání nejen jejich odstranění, ale i jejich vyhubení. Tato dehumanizující rétorika slouží k ospravedlnění a podpoře násilí tím, že zbavuje cíle jejich lidskosti a přirovnává je ke stvořením běžně spojovaným se znechucením a strachem.

Výhrůžky zavražděním, které obsahují i konkrétní brutální detaily, mohou osobám, které jsou jejich primárním i sekundárním cílem, způsobit značný strach, obavy a psychické trauma. To může výrazně ovlivnit jejich duševní zdraví, pocit bezpečí i schopnost zastávat veřejné funkce. Vyjadřováním vražedných úmyslů na veřejných fórech přispívají tito komentátoři k znepokojivé normalizaci násilí na ženách a veřejně činných osobách.

Příklady:

- 🗨️ *To už jsme měli kde co na postu mistra obrany. Dokonce i country zpěvačku, nebo Vondru. Ovšem tohle je perla. Až se bude stavět amikům základna, přidal bych jí do betonu základů. Američané by byli určitě rádi 😏*
- 🗨️ *Doporučoval bych kulku do zátylku.*
- 🗨️ *Také by to chtělo dobrého snajpra, aby držela hubu a nedráždila národ.*
- 🗨️ *Ty krávo ty si nalej do krku kyselinu at' už je od tebe konečně klid*
- 🗨️ *určitě se to dá léčit...vidlema, provazem, hlubokou vodou...*
- 🗨️ *X*** ty Kundo budeš se houpat Brzo jako celá vláda....*
- 🗨️ *Přivázat ji k hlavní toho tanku a jemně zmáčknout spoušť*
- 🗨️ *Utopit, než se to namnoží 🤖🤖*
- 🗨️ *Pobodat ,posolit a popeřit ! 🤪*
- 🗨️ *Prosim Vás zabijte někdo tu pitomou blbou babu. A nějakého schopného chlapa tam kurva dejte. To je opravdu k posraní co ta baba vyvádí. [C][Z][C][Z][C][Z]*
- 🗨️ *Tohle něco co mělo skončit v zácloně by měl už někdo jednou pro vždy poslat pod kytky !!! Tahle kunda všech kund by měla vyset na osvětlení s ceduli na krku jak za války když podle jejího führera v ni jsme !*
- 🗨️ *Je nejvyšší čas ji zhasnout a ty ostatní taky (zhasnout jako Mrázka).*
- 🗨️ *„Statečná žena“- hlavně se každý den divej do svého auta a pod své auto a zezadu za své auto.....*
- 🗨️ *Já bych vzal krumpáč a lopatu a zahrabat nechat koukat prdel, at' mají lidi kde parkovat kolo*
- 🗨️ *At' se oběsí sama, jinak to uděláme my 🤪🤪🤪*
- 🗨️ *Je otázka času kdy tyhle kundě někdo uřízne hlavu*
- 🗨️ *Dej si svetr okolo krku a pořádně utáhnout*
- 🗨️ *Zastrělit krávu na místě bez soudu za vlastizradu 🤪 ⚠️ velmi rád a ochotně si budu topit jak uznám za vhodné a budeli třeba, pošlu Putinovi i ty prachy, at' provede denacifikaci v ČR 🤪⚠️⚠️⚠️⚠️*
- 🗨️ *Odchytit.. separovat.. deratizovat.. 🤪🤪🤪🤪*
- 🗨️ *Tahle krysa by měla být popravena.*
- 🗨️ *Chcípni mrcho!!!tato havěť se musí vybit jak slepice s ptačí chřipkou ...*
- 🗨️ *X*** se chová jak čubka utržená ze řetězu. Toto už není normální ženská. Tak půjdu a sejmu jako první tebe čubko!*
- 🗨️ *Vidiš ty Pico X*** kde jste to dovedli oběsit vás co tam jste vy krysy*
- 🗨️ *Fuuuuuuuuuj to je odporná krysa v lidské kůži!!!*

- *Do předraženého plynu s nima!!!*
- *Blbenko,máš pocit , že tvou rodinu z okolí Litomyšle nikdo nezná,tebe blbe zná hodně lidí ztveho okolí,tak drž hubu a šoupej nohama jako opozice,ty sama vypadni,kolik lidí jsi už ozebracila a sereš Ina rodinu, hlavně že ty se můžeš posrat z peněz ,arabská mrdko.*
- *Karma je pro každého. Jen čekám, až ji zabijí dítě, abych byl také tak bezcitný.*

6.6 Typ nenávistného projevu – ostatní kategorie

V našem výzkumu nenávistných projevů vůči političkám jsme identifikovali komplexní řadu hanlivých výrazů, které přesahují výše zmíněné kategorie a zahrnují témata spojená s celou řadou předsudků a diskriminujících vyjádření. Tento typ tedy zahrnuje nenávistné projevy s etnickým podtextem, ageistické komentáře zaměřené na starší ženy v politice, nepodložené přisuzování duševních poruch, domněnky o sexuální orientaci a interpretace duševních vlastností na základě fyzického vzhledu nebo výrazů tváře političek. Zároveň jsme sem zahrnuli komentáře, které jsme pracovníčně nazvali „kreativní“, kdy jsme sami byli šokováni nejen brutalitou, ale i rozsahem představitosti komentujících.

Tento segment nenávistných projevů ztělesňuje mnohostranný útok na političky, který využívá nejen genderově založené předsudky, ale také projevy prolínající se s různými formami diskriminace. Etnické nadávky, ageismus, ableismus, homofobie a karikatury jsou používány k tomu, aby podkopaly a znehodnotily identitu, přínos a lidskost těchto žen. Takové útoky nejsou náhodné nebo pouze urážlivé; jsou strategické a jejich cílem je využívat společenské předsudky a stigma k izolaci a zastrasování cílů. Například nepravdivé přisuzování duševních poruch političkám je formou ableismu, který stigmatizuje problémy duševního zdraví a zpochybňuje racionalitu a kompetence žen. Využívá škodlivý stereotyp, že ženy jsou emocionálně labilnější, a proto se nehodí pro vedoucí role. Domněnky nebo hanlivé komentáře o sexuální orientaci slouží k další marginalizaci žen-političek tím, že je buď „odlišují“ nebo je ponižují na základě jejich skutečné nebo domnělé LGBTQ+ identity. To nejen narušuje jejich soukromí, ale také udržuje homofobii a diskriminaci.

Komentáře, které naznačují zlomyslnost, prázdnotu nebo abnormalitu pouze ze vzhledu nebo výrazů ženy, jsou hluboce dehumanizující. Redukují ženy na karikatury, negují jejich individualitu a lidskost a často se odvolávají genderové stereotypy, které spojují ženy s podvodem nebo vrozeným zlem.

Dopad takových nenávistných projevů na političky a veřejně činné ženy je hluboký a mnohostranný. Psychologicky to může vést ke zvýšené úzkosti, stresu a pocitu izolace, což ovlivňuje jejich duševní zdraví a pohodu. Profesionálně to pak může odradit ženy od plné účasti na veřejném diskurzu, umlčet jejich hlasy a snížit rozmanitost perspektiv v politických prostorech. Sociálně pak nenávistné projevy přispívají k přetrvávání diskriminace a nesnášenlivosti a narušují principy rovnosti a respektu, které jsou základem demokratických společností.

Navíc osobní povaha těchto útoků – cílených na aspekty identity, jako je etnická příslušnost, věk a orientace – tuto újmu prohlubuje, takže nejde jen o útok na veřejnou osobnost, ale i na její soukromé já. To může odradit nejen bezprostřední cíle, ale i ostatní ženy, aby se neangažovaly v politice nebo veřejném životě, protože se obávají podobných útoků.

Příklady:

- 🔻 *Držku bych ji vymáchal v ukrajinských sračkách.*
- 🔻 *Pro arabská tetovaná coura hnus 🤢🤢🤢*
- 🔻 *Postavit ke zdi a všechny at' vymaluje na černou.Svine arabská!!!!!!*
- 🔻 *Co to má na pazouře nějakej kozomrdskej nápis? V kozomrdstánu by ji buďto ubili šutrama, nebo hromadně přebľafli na nějakym kozomrdsnym haldoprcu a posléze rozčtvrtili. 😊*
- 🔻 *To je kraaaaaava, proč to hovno vůbec dejchá?*
- 🔻 *Jak ji budeme říkat - KRVAVÁ RENOULTKA ?????*
- 🔻 *Mařeno, ty už táhni do důchodu jen děláš ostudu ty a prezidentka? prosímtě to by byla další ostuda, jak ten hnus Fiala co je tam tím největším podvodem 🤢*
- 🔻 *Zlodejko zkurvena táhni do důchodu a neotravuj*
- 🔻 *A blbka promluvila... skoč už do rakve*
- 🔻 *Podívejte se do těch očí. Nic za nima neni, jen tma a prázdnota. Podobnej pohled má Mark Zuckerberg, tvůrce FB. Za těma očima neni samostatná duchovní individualita, ale jeskyně démona.*
- 🔻 *Zlo ji jde přímo z očí. Stačí se podívat i na její mimiku.*
- 🔻 *Všimněte si její mimiky co dělá když mluví Kazdy psychiatr to pozná že ta žena je psychiky narušena když mluví. Co vyroste zjejich děti asi budou homosexuálové nebo lesbi, svět se obrátil naruby , vše se hroutí kvůli lidem kteří Stratili viru v Boha, dopadneme moc špatně a proroctví se naplní já jako věřící v Ježíše Krista se už těším že budou tyto lidi vymeteny a schozeny do pekelně jami aby se svět očistí od těch kteří se nazivaji lidmi kteří jsou řízený samim. Satenem spekla.*
- 🔻 *Sledujte řeč těla. Ta ženská je zralá na psychiatrické léčení. Diagnóza : Hysterie ve čtvrtém stádiu !*
- 🔻 *Není to ženská,dneska je tolik podivných pohlaví.....a ona mezi ně patří,tak se nikdy nedozvíme co je to za tvora....*
- 🔻 *Tak máme tu nadyktovaných cca 87 pohlaví od EU a stále si kladu otázku, do které skupiny tato dáma patří a v neposlední řadě i utvrzení, že titul ještě nedává patent na rozum a tímto nechci urážet žádné zvíře, at' už má rohy, či ne.*
- 🔻 *jak se „toto“ může narodit? Zcela jednoduše, udělá se pořádný mejdlo, přivedou se opice, ovce a další podobná zvíře a pak je z toho toto, X***.*
- 🔻 *ty se budeš mit zlatě na galejích, rohlíkozlodějko fašistická*
- 🔻 *Tě krávě kdyby zalepili hubu tak na to umře! Udusila by se vlastníma hovnama!*
- 🔻 *Čubka co má místo tamponu nábojnici 🐔🐔🐔*

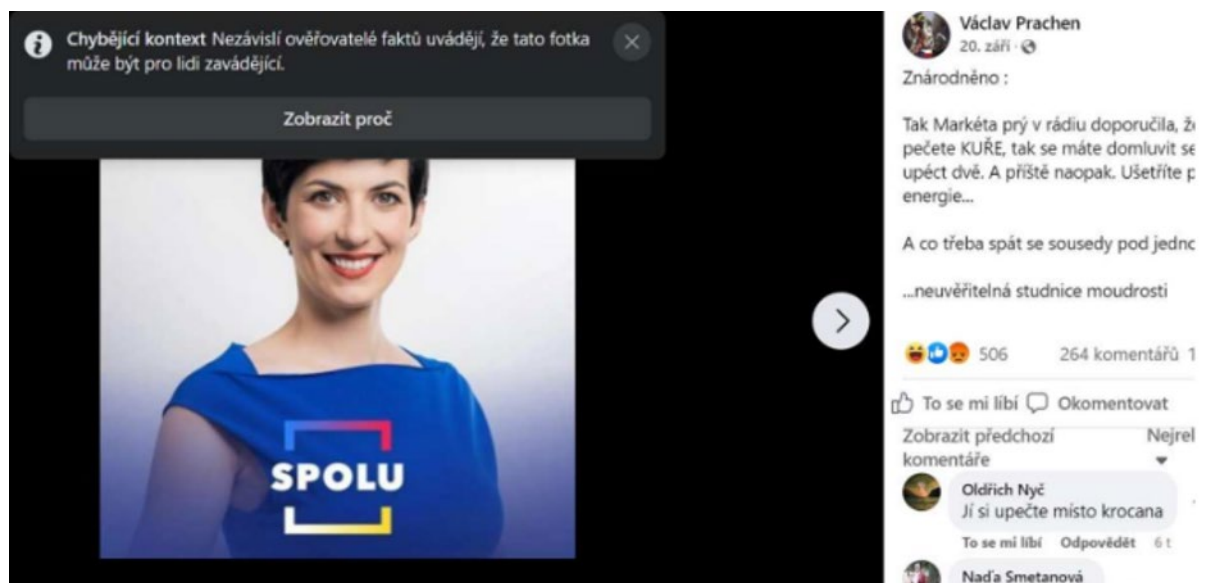
7. Rozbor vybraného případu: vlna nenávistných útoků na základě falešného výroku

V této kapitole rozebereme konkrétní případ vlny nenávistných útoků, jejichž terčem se stala předsedkyně sněmovny Markéta Pekarová Adamová.

„Když pečete kuře, zkuste se domluvit se sousedy a upečte rovnou dvě. A zvažila bych i možnost společného sprchování, tak se také dá ušetřit spousta peněz, navrhuje Markéta Pekarová“. Tak zněl falešný výrok, který v mnoha podobách, včetně grafiky připomínající Deník N, koloval na konci září 2022 na sociálních sítích.

I když politička skutečně pronesla podle mnohých kontroverzní a sociálně necitlivý výrok o „nošení svetrů“, nic jako společné pečení kuřat či sprchování nenavrhovala. Vymyšlený citát žil ale svým vlastním životem a vedl k intenzivním útokům na profil političky.

Prvním z náznaků, že se jednalo o koordinovanou akci, je charakter profilů, na kterých se výrok objevil poprvé. U dvou nejčastěji sdílených příspěvků se zřejmě nejednalo o „náhodné“ pobouřené občany, ale o dva profily (jeden anonymní, druhý spojený s reálnou osobou), které se zveřejňování dezinformačních a protivládních příspěvků věnují minimálně co do stráveného času na plný úvazek. První dohledatelný příspěvek související s tímto případem, který měl 1953 sdílení (!), zveřejnil 20. září 2022 v 11:23 profil „Václav Prachen“.

„Tak Markéta prý v rádiu doporučila, že když pečete KURĚ, tak se máte domluvit se sousedy a upéct dvě. A příště naopak. Ušetříte polovičku za energie. A co třeba spát se sousedy pod jednou? ... neuvěřitelná studnice moudrosti!“

Ještě tedy neobsahoval část falešného výroku o sprchování a doprovázel jej portrét Markéty Pekarové Adamové stažený z její oficiální facebookové stránky. Profil, který publikuje výhradně dezinformační či protivládní obsah, neobsahuje žádné osobní údaje nebo fotografie. I fotografie z údajných dovolených, které shodou náhod upozorňují na problematiku nelegální migrace, se dají dohledat na internetu. Evidentní ale je napojení profilu na islamofobní a krajně pravicovou scénu, a také obdiv k Vladimíru Putinovi. Profil zveřejňuje příspěvky v intenzitě 75–100 denně v pravidelných intervalech, což naznačuje, že autor (či více autorů) může „pracovat na směny“.

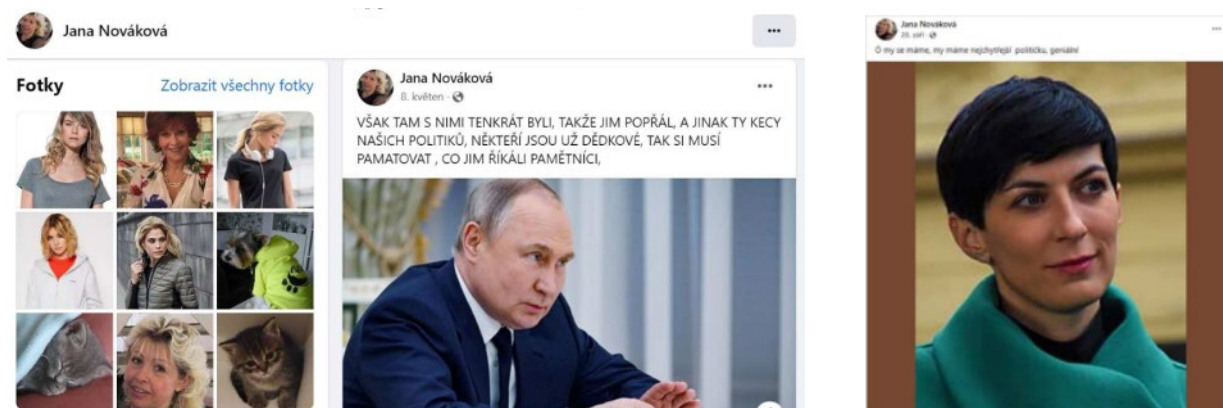
V ten samý den byl vytvořen další příspěvek se stejným textem jako profil Václav Prachen, který získal 2900 sdílení. Zveřejněn byl na profilu „Veve Bla“, který spravuje zřejmě reálná osoba Veronika G., která má uvedeno jako bydliště Vsetín. Profily spravuje minimálně dva a ve zveřejňování se střídá, zejména pokud je na jednom z nich blokována. V záhlaví jejich profilů nalezneme českého lva, ruského medvěda a srbského vlka, a to i s příslušnými národními vlajkami (jen v případě ČR z nějakého důvodu použila znak Československé socialistické republiky včetně rudé hvězdy). Nárůst jejich příspěvků na Facebooku a Instagramu se dá sledovat v době protiepidemických omezení. Zveřejňuje v mnohem menším rozsahu než profil Prachen, ale má za sebou už několik velkých mobilizací. Vedle smyšleného výroku Markéty Pekarové Adamové například také rozšířila masivně sdílený hoax o „mediálním magnátu Tomáši Fialovi, bratrance současného českého premiéra Petra Fialy a místokráli George Sorose na Ukrajině“. Zmíněný Tomáš Fiala a premiér Petr Fiala však nemají kromě příjmení a rodiště v Brně nic společného.

Vedle organických sdílení obrázků přímo z profilů (v počtu několika tisíc) neustále vznikaly další a další grafické varianty s tímž obsahem. Postupně se například objevila ta, která falešnou grafikou odkazovala na Deník N a obsahovala už i výrok o sprchování. V rámci využívání sociálních sítí je nepřírozené místo snadného využití tlačítka „sdílet“ obrázek z příspěvku stahovat a znovu odděleně nahrávat, jak se dělo ve více než 120 případech. Kromě varianty, že se jednalo o koordi-

novanou akci, by to také mohlo odkazovat na stále častější využívání různých WhatsAppových a Telegramových skupin, odkud je snadné stáhnout obrázek či meme a pak jej ze svého telefonu opět nahrát.

Falešný výrok šířil i profil „Jana Nováková“. Údajná absolventka VUT v Brně na profilu nemá žádný osobní obsah, šíří například falešné zprávy o pronásledování rusky mluvících Ukrajinců na Donbase či chválu na prezidenta Putina. Provozovatel tohoto profilu mění pravidelně profilové fotografie, tedy „Jana“ je někdy pohledná plavovlasá slečna, jindy starší dáma, ztělesněná fotografií herečky Jane Fonda z jejího posledního filmu. Texty k příspěvkům píše zpravidla krátké, ale v případě, kdy publikuje delší, si nelze nevšimnout nepřírozeného slovosledu či zaměňování krátkých a dlouhých hlásek, tedy typických chyb u rodilých mluvčích ruštiny.

Významnou roli v mobilizaci těch uživatelů, kteří neváhají psát na profily politiků a političek vulgarity či výhrůžky násilím, mohou hrát dezinformační skupiny. Ty jejich členové vnímají jako bezpečné prostředí, kde mohou navzájem sdílet nejen názory, ale také vulgarity či výhrůžky mířené zpravidla vůči nečlenům.

Ve skupinách působí i falešné profily. Například „Jana Nováková“ je velmi aktivní členkou skupiny „Občané ČR, chceme vystoupení z EU“ či „Českoslovenští vojáci v záloze“, jejichž několik členů je vyšetřováno za podporu terorismu a působení v proruských ozbrojených složkách na východě Ukrajiny. Správci a moderátoři skupin bývají napojeni na dezinformační scénu. Falešný výrok týkající se Pekarové Adamové se například šířil ve skupině „Diskuzní klub Raptor TV“, související s internetovou televizí, jež vede na ruskou armádní televizi napojený Žarko Jovanovič. Falešný výrok se objevoval minimálně v 17 skupinách, přičemž naprostá většina z nich šíří dezinformační obsah či proruské manipulativní narativy a pouze jedna je orientovaná na vtipy a satiru.

Situace eskalovala v momentě, kdy Ivo Osovský, který se etabloval při šíření dezinformací souvisejících s pandemií Covid-19, sdílel na svém profilu s téměř osmi tisíci sledujícími 21. 9. 2022 v 13:29 příspěvek, ve kterém vyzval ke „společnému pečení kuřat u Markéty P. A., hned jak zjistím, kde bydlí“. Tento příspěvek měl více než 2,5 tisíce sdílení a některé komentáře naznačovaly, že jejich autoři skutečně zvažují na místo političčina bydliště dorazit. Nechyběly přitom ani výhrůžky násilím či dokonce vraždou.

„Já bych šel k Pekarove na celostátní grilovačku a koupačku at' se prohne mrdka“

„Upeču tu svini a sousedi mi pomůžou.. s radostí“

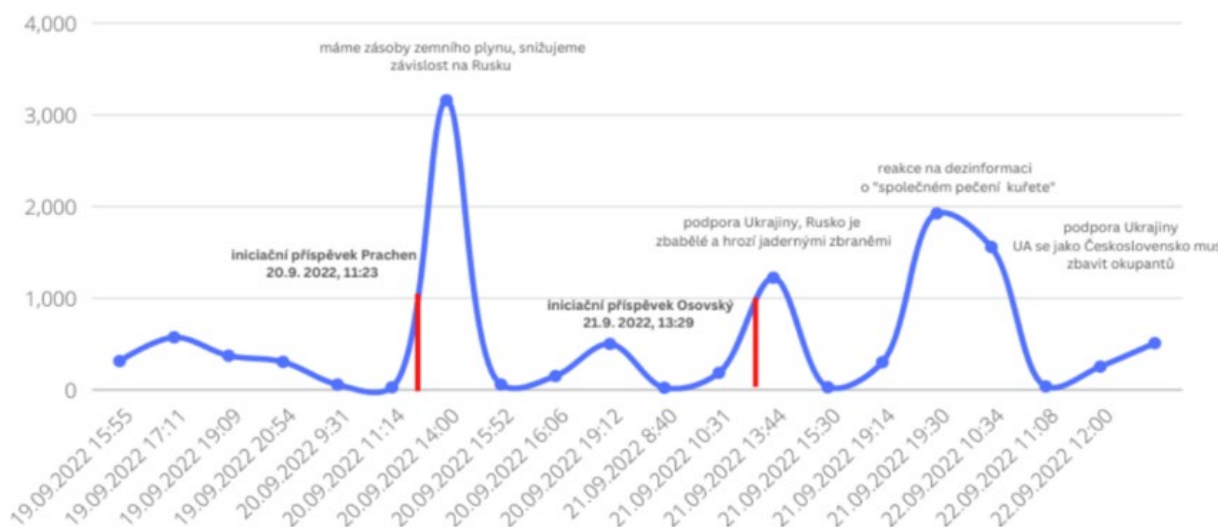
„Já taky když vidím někoho z vlády vlastizradcu tak se mi otevírá nůž v kapse a odjišťuje zbraň.“

„Takže až někdo zabije ji, může rovnou vyvraždit celou poslaneckou sněmovnu, ušetří si tím čas i svou energii“

Osovský uvádí, že byl kvůli tomu kontaktován Policií ČR, ale ani to mu nezabránilo v následném zveřejnění adresy Markéty Pekarové Adamové (v poměrně srozumitelné hádance).

Mobilizace v dezinformačních skupinách vyvolaná také šířením uvedených příspěvků s falešným výrokiem se zřejmě projevila i přímo na profilu Markéty Pekarové Adamové. Jak ukazuje graf, bezprostředně po zveřejnění těchto „iniciačních“ příspěvků (v tomto případě uživateli Prachen, Veve Bla a Osovský) stoupl výrazně i počet komentářů na profilu političky, a to zejména u příspěvků, ve kterých Markéta Pekarová Adamová podpořila Ukrajinu nebo kritizovala Rusko.

Obr. 12: Vývoj počtu komentářů na oficiálním profilu Markéty Pekarové Adamové (červeně moment, kdy došlo ke zveřejnění dezinformačních příspěvků)

8. Závěr: typy nenávistných projevů, jejich dopady a nutnost změny přístupu

Naše komplexní analýza nenávistných projevů vůči političkám odhaluje celé spektrum cílených, genderově orientovaných útoků, jejichž cílem je nejen podkopat kompetentnost a důvěryhodnost žen ve veřejných funkcích, ale také vybudovat bariéry, které mohou odradit další ženy od aspirace na takové role. Toto strategické využití nenávistných projevů slouží jako nástroj k posilování genderových předsudků a odrazování žen od účasti na politickém životě.

V závěrečné kapitole shrnujeme typy a podtypy nenávistných projevů, připomínáme jejich dopady na osoby, jimž jsou adresovány, i na celou společnost, a nabízíme body k zamyšlení pro orgány činné v trestním řízení, vycházející z potřeby změnit a přehodnotit přístup k online nenávistným útokům.

8.1 Přehled typů a podtypů nenávistných projevů

- **Sexismus.** Zahrnuje zpochybňování účasti žen v politice, pochybování o jejich kompetencích (na základě stereotypů, jako např. hysterie) a kritiku jejich „neženskosti“. Sexistické výroky často odrážejí a posilují tradiční genderové role, což naznačuje, že primární místo ženy je domácnost, nikoli veřejná či politická funkce. To se děje zejména tehdy, pokud ženy vykonávají vysokou ústavní funkci nebo stojí v čele některého ze silových ministerstev. Sexismus jako typ nenávistného projevu zahrnuje mimo jiné následující dva podtypy, jimiž jsou:
 - **Zpochybňování kompetence.** Významná část nenávistných projevů naznačuje, že politika není vhodnou oblastí pro ženy. To se projevuje především tak, že pokud má žena vlastní názory, na kterých trvá, je to označováno jako arogance. Jindy je naopak zpochybňována schopnost žen mít a vytvářet si vlastní, nezávislé názory. Tento typ nenávistných projevů je obzvláště zákeřný, protože přímo útočí na schopnosti a práva žen účastnit se veřejného života.
 - **Útoky na rodinný stav a bezdětnost.** Tento podtyp nenávistných projevů zkoumá osobní životy žen a naznačuje, že bezdětné nebo neprovdané by měly být méně kompetentní nebo empatické, protože jim údajně chybí tato „pro ženu klíčová“ zkušenost mateřství. Zároveň zahrnuje také útoky na ženy, které jsou matkami, u nichž zpochybňuje jejich schopnost sladit rodinný a politický život.

- **Útoky založené na vzhledu.** Tyto útoky se zaměřují na ženský vzhled, tělesné proporce, věk nebo vnímané fyzické vady. Slouží k objektivizaci a ponižování žen, snižují jejich hodnotu na jejich fyzické vlastnosti a odvádějí pozornost od jejich profesní kvalifikace a úspěchů.
- **Sexuální objektivizace.** Zahrnuje explicitní nebo naznačené urážlivé komentáře, hrozby násilím nebo sexuálním násilím a nepodložené domněnky o sexuální orientaci nebo přitažlivosti. Cílem je zredukovat ženy na sexuální objekty a zpochybnit jejich profesní úspěchy tím, že jsou přisuzovány sexuálnímu chování – „získala funkci přes postel“.
- **Hrozby sexuálním násilím.** Tyto hrozby patří mezi nejvíce znepokojující formy nenávistných projevů. Používají názorné popisy násilí k zastrašování a terorizování žen-političek a cílí i na jejich rodinné příslušníky. Tato eskalace nenávistných projevů znamená pokus využít hlubší úroveň zranitelnosti s cílem umlčet a ovládat ženy tím, že je v nich vyvoláván strach o bezpečí jejich blízkých.
- **Hrozby násilím a fyzickou likvidací.** Jedná se o explicitní hrozby, které spekulují o vraždě cíle nebo podrobně popisují, jak by si pachatel přál, aby byla dotyčná politička týrána či zavražděna. Tyto hrozby nejen vyvolávají strach a úzkost, ale také se snaží ženy umlčet a odrazovat je od účasti na veřejném životě.

8.2 Dopad na osoby zasažené nenávistnými projevy a celou společnost

Různé typy a podtypy nenávistných projevů identifikované v našem výzkumu mají hluboký dopad jak na individuální cíle, tak na společnost jako celek. U osob zasažených nenávistnými projevy mohou tyto útoky vést k psychickému traumatu, profesnímu omezení a všudypřítomnému pocitu nejistoty a izolace. Podkopávají sebevědomí žen, narušují jejich duševní zdraví a mohou je odradit od účasti na veřejné a politické práci nebo od pokračování v ní.

Na celospolečenské úrovni posilují genderové nenávistné projevy existující genderové předsudky a nerovnosti a udržují kulturu, která znehodnocuje přínos a schopnosti žen. To vede k potlačování demokratické angažovanosti tím, že jsou umlčovány kritické hlasy a omezuje se rozmanitost perspektiv dostupných ve veřejném diskurzu. To nejen poškozují cílové jednotlivce, ale také ochuzuje politický dialog a brání pokroku směrem ke spravedlivějšímu a reprezentativnějšímu vládnutí.

8.3 Body k zamyšlení pro policisty, státní zástupce a soudce, kteří vyšetřují či soudí nenávistné projevy

Tento výzkum objasňuje kritické poznatky o povaze a dopadu nenávistných projevů vůči političkám a nabízí cenné úvahy pro orgány činné v trestním řízení, státní zástupce či soudce, kteří mají za úkol takové trestné činy řešit. Zjištění podtrhují nutnost přehodnotit přístup k nenávistným projevům v právním a společenském rámci a zdůrazňují jeho hluboké důsledky:

1. **Online nenávistné útoky nelze obhajovat právem na projevení politického nesouhlasu.** Tento výzkum zdůrazňuje, že nenávistné projevy nelze zavrhnout jako pouhý vedlejší produkt veřejné nebo politické angažovanosti. Závažnost útoků, včetně hrozeb vraždou, přesahuje pouhý nesouhlas nebo kritiku. Takové projevy nenávisti představují cílenou snahu zastrašit a umlčet, což vyžaduje seriózní právní a společenský zásah.
2. **Uznání závažnosti online nenávistných projevů.** Online sféra není odtržena od reality, ale je jejím rozšířením, kde nenávistné projevy mohou způsobit hmatatelnou škodu. Explicitní a brutální povaha komentářů identifikovaných ve výzkumu zdůrazňuje naléhavou potřebu přistupovat k online nenávistným projevům se stejnou vážností jako k fyzickým násilným činům, vzhledem k jejich hlubokému psychologickému dopadu na oběti.
3. **Dopad na lidská práva a participaci veřejnosti.** Nenávistné projevy, zvláště pokud jsou genderové, podkopávají základní principy rovnosti a svobody a upírají cílovým skupinám (výzkum se zaměřuje na ženy) jejich právo zapojit se do veřejného života. To představuje závažné porušení lidských práv, které má dopad nejen na jednotlivé oběti, ale také na širší společenský závazek k demokratické účasti a rovnosti.
4. **Odrásování od veřejného zapojení a podpora diskriminace.** Oprávněná obava, že se stanete terčem nenávistných projevů, může odradit jednotlivce, zejména ženy a příslušníky etnických nebo sexuálních menšin, od účasti na veřejném životě. To vytváří diskriminační bariéru pro vstup na veřejnou a politickou scénu a udržuje cykly vyloučení a marginalizace.
5. **Nenávistný výrok nemusí být explicitní nebo vulgární.** Výzkum zdůrazňuje, že nenávistné projevy nemusí být vulgární. Výhrůžky a hanlivé komentáře mohou být napsány jazykem nepoužívajícím vulgarismy, přesto mohou obsahovat hluboce urážlivé výhrůžky, což dokazuje potřebu jemného porozumění a výkladu v právních kontextech.
6. **Pohyb po tenké linii svobody projevu.** Pachatelé často využívají hranice svobody projevu a své komentáře označují za hypotetické nebo je píšou v podmiňovacím způsobu, aby se vyhnuli případné trestní odpovědnosti. Tato taktika nezmenšuje traumatický dopad na osoby zasažené nenávistnými projevy. Naopak podtrhuje potřebu právních a politických rámců, které se dokážou šikovně orientovat a řešit složitosti svobody projevu a projevů nenávisti.

Výstupy tohoto výzkumu poprvé v českém prostředí přináší kategorizaci nenávistných projevů. Ta vychází z kvantitativní analýzy (za použití softwaru) i kvalitativní lingvisticko-sémantické analýzy více než 1,8 milionu komentářů v dezinformačních skupinách na Facebooku.

Autoři výzkumu by pomocí předložených kategorií rádi přispěli ke společnému úsilí ze strany orgánů činných v trestním řízení, právníků a zákonodárců, aby vymysleli strategie, které účinně řeší nenávistné projevy a zároveň respektují svobodu projevu. To znamená posílení právních definic, zlepšení mechanismů odhalování a trestního stíhání a podporu informovaného veřejného diskurzu, který aktivně zpochybňuje projevy nenávisti a podporuje inkluzivitu a respekt ke všem jednotlivcům v politické a veřejné sféře.

Příloha: Shrnutí vybraných zahraničních výzkumů

V příloze k naší studii nabízíme shrnutí vybraných relevantních zahraničních výzkumů týkajících se genderově podmíněných online nenávistných projevů vůči veřejně aktivním ženám. Jedná se o studie provedené jak na národních, tak mezinárodních úrovních, jejichž cílovou skupinou jsou veřejně aktivní ženy. Tyto výzkumy přinášejí důležité poznatky o rozsahu, povaze a dopadech genderově podmíněného násilí na ženách. Jejich výsledky poskytují ucelený pohled na rozsah a povahu tohoto fenoménu v různých kontextech a zemích. U výzkumů představujeme také doporučení navržená pro zlepšení ochrany a prevence online násilí vůči veřejně aktivním ženám, pokud v nich byla na základě poznatků z příslušného výzkumu doporučení zformulována.

2.1 Slovensko: analýza postů na Facebooku týkajících se političek a novinářek

Název studie: *Slovenské političky a novinárky na Facebooku*

Publikováno: únor 2023

Realizátor: MEMO 98

Odkaz: <https://memo98.sk/article/slovenske-politicky-a-novinariky-na-facebooku>

FORMA A CÍLE VÝZKUMU

V období od 3. května 2021 do 1. května 2022 probíhal monitoring facebookových stránek vybraných devíti političek a dvou novinářek, zároveň s vyhledáváním klíčových slov a skupin na slovenském Facebooku. Byla zpracována kvantitativní analýza 10 732 postů (2861 z monitorovaných 11 stránek političek a novinářek a 7871 v rámci veřejných skupin, stránek a ověřených profilů) a kvalitativní analýza top 50 postů na veřejných facebookových skupinách, stránkách a ověřených profilech.

Cílem výzkumu bylo:

- zjistit, jakému obsahu jsou vystaveny monitorované ženy;
- zda dochází k využívání stereotypů a dezinformací;
- do jaké míry jsou „útočníci“ propojeni s těmi, kdo šíří prokremelské narativy (přímé i nepřímé vazby na státy, které vykonávají na území Slovenska nelegální informační operace).

VÝSTUPY A ZJIŠTĚNÍ

Ve studii jsou uvedeny stručné rozboru u sledovaných žen (za co je žena napadána, co je předmětem kritiky nebo výhrůžek, kdo útočil, citace). Část „Zjištění“ rozebírá podrobné výsledky analýz pro šest političek a obě novinářky: kdo na ně útočí, co je obsahem, ukázky postů, síťové mapy sledující výskyt a šíření klíčových slov (např. „Čaputová“) a časové grafy zobrazující počet všech postů a interakcí spojených se jmény sledovaných žen.

Studie dále obsahuje analýzu aktérů dlouhodobě šířících dezinformace na slovenském Facebooku (13 subjektů), kteří se zapojovali do negativních kampaní proti jedenácti monitorovaným ženám. Jde o první systematické zmapování jejich aktivity vůči političkám a novinářkám. Popisuje také přístup Národního bezpečnostního úřadu k blokování dezinformačních stránek (např. problémy s definicemi „škodlivého obsahu“ nebo „dezinformace“; problém utajování informací). Uvádí také data ohledně využívání sociálních sítí na Slovensku.

K hlavním zjištěním patří následující:

- Prominentní političky a novinářky byly terčem útoků z více stran, včetně útočníků, kteří zároveň šíří prokremelské narativy.
- Více genderově podmíněných útoků směřovalo na liberálnější než konzervativní političky.
- Dezinformační kampaně zaměřené na některé subjekty výzkumu využívaly sexistické komentáře na diskreditaci svých obětí s pravděpodobným všeobecným cílem odradit ženy od účasti v politice a od aktivního zapojení do veřejného diskurzu.
- V případě političek útoky používaly hanlivé výrazy komentující spíše vzhled a osobní vlastnosti než politiku/práci.
- Novinářky byly terčem dehonestujících, vulgárních a sexistických útoků především ze strany politiků, kteří byli předmětem jejich investigativních reportáží.

2.2 Finsko: analýza komunikace na Twitteru týkající se vlády premiérky Marinové

Název studie: *Abuse of power: coordinated online harassment of Finnish government ministers*

Publikováno: únor 2021

Realizátor: NATO Strategic Communications Centre of Excellence

Odkaz: <https://stratcomcoe.org/publications/abuse-of-power-coordinated-online-harassment-of-finnish-government-ministers/5>

FORMA A CÍLE VÝZKUMU

Výzkum se zaměřil na analýzu nenávistných projevů na Twitteru týkajících se finské vlády v období časově víceméně shodném s obdobím, kdy byl ve Finsku výjimečný stav kvůli pandemii Covid-19 (březen–červenec 2020). Metodologie zahrnovala kvalitativní a kvantitativní analýzu

komunikace na platformě Twitter na základě monitorování zpráv zmiňujících premiérku Marinovou nebo některé z členů její vlády. Sběr zpráv probíhal v období od 12. března do 27. července 2020. Celkem bylo shromážděno více než 350 tisíc tweetů s obsahem týkajícím se devatenácti členů finské vlády.

Výzkum byl připraven v návaznosti na výsledky tří předchozích studií a měl ověřit správnost dvou hypotéz:

1. Vzhledem k tehdejšímu složení finské vlády (11 z 19 ministrů byly ženy; premiérkou žena) se očekávalo, že ve sledovaném období budou na sociálních sítích útočné (abusivní) zprávy zaměřené na finské politiky, přičemž ženy-politiky budou vystaveny genderově podmíněným útokům.
2. Druhá hypotéza se týkala zapojení automatizace (koordinovaná neautentická komunikace), s předpokladem, že podíl této formy útoků je/bude ve finském informačním prostoru spíše nízký, s mírným zvýšením aktivity v obdobích, která jsou nějak politicky významná.

VÝSTUPY A ZJIŠTĚNÍ

Kvalitativní i kvantitativní analýzou byly potvrzeny obě hypotézy. Útočné zprávy směřované na finskou vládu většinou nepocházejí z automatizace; spíše jde o určitý počet uživatelů, kteří se zaměřují na obtěžování či napadání členů vlády. Hlavními tématy vyvolávajícími útočné zprávy byly ve sledovaném období: pandemie Covid-19, přistěhovalectví, vztahy Finsko-EU a sociálně liberální politika. Na ženy ve vládě přitom směřovalo disproporčně více útoků než na muže, a významná část útočných zpráv obsahovala sexistický jazyk.

K hlavním zjištěním patří následující:

- Ve sledovaném období byly ministryně ve vládě výrazně více vystaveny genderově podmíněným útočným zprávám než muži; přitom nejvíce útoků směřovalo na 5 žen v klíčových pozicích a jazyk zpráv byl výrazně sexistický/mizogynní, s hojným užíváním vulgarismů nejtvrďší kategorie.
- Útoky znevažovaly hodnoty těchto žen, jejich manažerské dovednosti atd.; mnohdy je degradovaly jako ministryně čistě proto, že jsou ženy, bez ohledu na téma, kterému se věnují, či aktuálně řešené otázky.
- Útoky většinou nejsou automatizované ani koordinované. Spíše jde o určitý počet uživatelů (nesnadno identifikovatelných, možná jde o falešné účty; víc než polovina útočných zpráv pochází od anonymů), kteří se dlouhodobě zaměřují na rozesílání útočných zpráv. Nicméně jsou to zjevně skuteční lidé, těžící z anonymity sociálních sítí.
- Výzkum potvrdil závěry předchozích studií, tedy že genderově podmíněné útoky na sociálních sítích proti ženám v politice jsou běžným fenoménem, a to i ve Finsku, což je země hodnocená jako jedna z nejlepších, pokud jde o genderovou rovnost.

Na základě zjištěných poznatků studie doporučuje aktivnější zapojení států a vlád do řešení problematiky nenávistných projevů na sociálních sítích. Zdůrazňuje přitom obtížnost úkolu rozlišovat mezi svobodou projevu a potřebami ochrany veřejných činitelů před ničivými verbálními

útoky a konstatuje, že stále chybí potřebné komplexní studie a celospolečenská debata/povědomí o problému, z nichž by mohla vzejít potřebná řešení.

Další doporučení se týkají větší odpovědnosti provozovatelů sociálních sítí a technologických společností. Ty by měly využívat nástrojů umělé inteligence k zavádění bezpečnostních opatření a neopomíjet přitom „minoritní“ jazyky, tj. nezaměřovat se jen na anglicky komunikující sféru.

2.3 Mezinárodní výzkum – Women in Parliaments Global Forum

Název studie: *Social Media: Advancing Women in Politics?*

Publikováno: říjen 2016

Realizovali:

- Women in Parliaments Global Forum (WIP)
- Shorenstein Center on Media, Politics and Public Policy, Harvard University
- Facebook

Odkaz: https://www.womenpoliticalleaders.org/wp-content/uploads/2016/10/WIP-Harvard-Facebook-Study_Oct2016.pdf

FORMA A CÍLE VÝZKUMU

Výzkum iniciovala organizace WIP, v návaznosti na předchozí studii z r. 2015 (The Female Political Career), ve které se snažila zodpovědět otázku Jaké neformální bariéry brání většímu zapojení žen do politiky? Tento návazný výzkum se zaměřil specificky na roli sociálních médií a na otázku, zda mohou pomoci překonat některé z identifikovaných bariér.

Ke konkrétním cílům patřilo:

- zmapovat používání sociálních médií a faktory, které jej ovlivňují;
- zjistit, jak a v čem může pomoci školení a rozšiřování vědomostí.

V rámci členské email databáze WIP byl ženám-političkám t.č. ve funkci zaslán rozsáhlý dotazník (51 otázek), zkoumající mj. názory na užitečnost sociálních médií a zkušenosti s jejich využíváním. Dále se otázky zaměřovaly např. na osobní motivace nebo na kulturní a politické aspekty. Do výzkumu bylo zahrnuto 531 vyplněných dotazníků od respondentek ze 107 zemí, většinou působících na národní úrovni (na nadnárodní úrovni jen 4 % z celkového počtu respondentek).

VÝSTUPY A ZJIŠTĚNÍ

Pokud jde o využívání sociálních médií, dospěl výzkum mj. k následujícím zjištěním:

- Více než 85 % žen v politických funkcích sociální média využívá. Přitom byla zjištěna nižší míra využívání u žen, které ve svých stranách narážejí na problém nerovnoprávného

postavení, a dále skutečnost, že při využívání sociálních médií jsou aktivnější ženy pod 50 let věku a ženy s vyššími příjmy.

- Zdaleka nejvíc využívaný je Facebook (ten používá 90 % respondentek, které používají sociální média; žádné jiné sociální médium nepřekročilo míru užívání 70 %).

K pozitivním výstupům patřilo zjištění, že sociální média pomáhají překonávat bariéry a mají „zrovnoprávňující“ efekt, protože:

- Na rozdíl od jiných zdrojů (např. přístup k financování politických kampaní, prezentace v tradičních médiích), kde jsou ženy často znevýhodňovány, jsou zde velmi nízké „vstupní náklady“, tj. je zajištěn rovnocenný přístup.
- Zde neplatí fenomén znevýhodnění matek, vzhledem k flexibilitě používání. Výsledky potvrdily, že sociální média využívají stejně ženy s dětmi i bezdětné.

Na druhé straně z výzkumu vyplynulo, že používáním sociálních médií nastupují nová rizika a potenciální bariéry:

- Téměř 50 % respondentek (napříč všemi kategoriemi – země, vzdělání, věk, zastávaná pozice, stranické zaměření) se setkává či setkala s urážlivými nebo výhrůžnými výroky ohledně schopností a/nebo role žen.
- Vysoké procento žen se na sociálních sítích setkává s urážlivými projevy se sexuálním podtextem nebo s výhrůžkami sexuálním násilím (17 % „někdy“, 10 % „často“ nebo „velmi často“). Míra, do jaké jsou ženy na sociálních sítích vystaveny tomuto typu nenávistných projevů, záleží nejen na tom, nakolik jsou samy na sociálních sítích aktivní, ale nejvíce souvisí s otázkou společenské rovnoprávnosti. U respondentek ze zemí, kde ženy narážejí na značné či extrémní problémy s nerovnoprávností, bylo o zhruba 50 procent pravděpodobnější, že se setkávají s urážkami nebo výhrůžkami sexuálním násilím přinejmenším „častěji“.
- Zrovnoprávňující efekt neplatí bezvýhradně. Bariérou většího využívání sociálních médií jsou např. přístupy v rámci politických stran. Ženy ve stranách, které nabízejí rovnoprávné příležitosti, jsou na sociálních sítích o 35 % aktivnější než jejich kolegyně, které ve svých stranách narážejí na problém nerovnoprávného postavení.

Z hlediska realizátora výzkumu patřilo k zásadním zjištěním to, že primární roli při (ne)využívání sociálních médií hrají individuální, nikoli společensko-politické faktory. Z toho plyne, že je třeba pomáhat ženám v politice naplno využívat potenciál sociálních médií. WIP proto bude pokračovat v organizaci školení zaměřených na větší a efektivnější využívání sociálních médií během kampaní a v rámci výkonu funkce, přičemž výsledků výzkumů využije k nabídce školení šitých na míru potřebám.

Pokud jde o problematiku nenávistných projevů na sociálních sítích, studie dochází k závěru, že veřejný i soukromý sektor musí věnovat větší pozornost kyber-násilí vůči ženám obecně a ženám v politice obzvláště. Konstatuje, že je třeba zvyšovat povědomí o problému a přijímat praktická opatření, například zavádět etické kodexy.

2.4 Mezinárodní výzkum – Inter-Parliamentary Union

Název studie: *Sexism, harassment and violence against women in parliaments in Europe*

Publikováno: říjen 2018

Realizovali:

- Inter-Parliamentary Union (IPU)
- Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE)

Odkaz: <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/EGA/WomenFFViolence/2018/20181016-WomenParliamentIssues-EN.pdf>

FORMA A CÍLE VÝZKUMU

Výzkum iniciovala organizace IPU v návaznosti na svou celosvětovou studii z r. 2016 (*Sexism, harassment and violence against women parliamentarians*), s cílem zmapovat podrobněji situaci v Evropě a zahrnout do výzkumu nejen členky, ale i zaměstnankyně parlamentů. Studie se zároveň snaží stanovit priority k zavedení bezpečné institucionální kultury netolerující sexistické projevy a násilí vůči ženám (v každém jednotlivém parlamentu, coby příkladu a „vzoru“ pro celou společnost).

V rámci výzkumu proběhly one-to-one rozhovory se 123 ženami (81 poslankyň ze 40 evropských zemí a 42 zaměstnankyň parlamentů ze 32 evropských zemí), které se uskutečnily v období leden – červen 2018 (osobně nebo přes telefon/Skype). Rozhovory byly vedeny podle struktury dotazníku vytvořeného pro celosvětový výzkum v r. 2016. Otázky se zaměřovaly na zkušenosti s psychickým, sexuálním, fyzickým a ekonomickým násilím. Dále byly zkoumány důvody a důsledky násilného jednání a možná řešení, resp. preventivní opatření. Proto jsou do studie zahrnuty také materiály poskytnuté několika parlamenty evropských zemí (zaměřené mj. na to, jaká pravidla v daném parlamentu platí, jaké jsou mechanismy řešení stížností apod.). Tyto materiály jsou rozebrány v textové části studie jako inspirace a příklady dobré praxe.

VÝSTUPY A ZJIŠTĚNÍ

Z výzkumu vyplývá, že v parlamentech evropských zemí dochází k častým projevům sexismu a k napadání žen (psychické i fyzické násilí, sexistické útoky na sociálních sítích aj.) v takovém rozsahu, že se parlamenty musí tímto porušováním základních lidských práv zabývat a hledat cesty k prevenci útoků a mechanismy k řešení problémů. Studie uvádí příklady dobré praxe a vybízí k zavádění potřebných opatření.

K hlavním zjištěním patří následující:

- 85,2 % poslankyň uvedlo, že v době svého mandátu byly vystaveny psychickému násilí. 46,9 % z nich bylo vyhrožováno smrtí, znásilněním nebo zmlácením. Elektronická komunikace (přes sociální sítě, e-mail, telefon) je primárním prostředkem k vyhrožování poslankyním, přičemž v 75,5 % případů jsou autory výhrůžných sdělení občané-anonymové (muži).

- 58,2 % poslankyň bylo/je vystaveno online útokům s násilným, sexuálním nebo urážlivým obsahem.
- Častějšími terči psychického násilí a sexuálního obtěžování jsou mladší poslankyně (pod 40 let), další častěji napadanou skupinou jsou poslankyně aktivně zapojené do boje za genderovou rovnost.
- 67,9 % poslankyň uvedlo, že se opakovaně stávaly terčem sexistických poznámek nebo komentářů se sexuálním podtextem. V 35,6 % k tomu docházelo přímo na parlamentní půdě, v 22,1 % na sociálních sítích.
- U parlamentních zaměstnankyň je vysoký výskyt sexuálního a psychického obtěžování, menší problém v jejich případě představují útoky na sociálních sítích.
- Tristní je nízká míra hlášení incidentů, neexistence mechanismů nebo jejich neuplatňování/nevhodnost; resp. přesvědčení, že urážky a útoky jsou prostě „součástí práce“.

Studie na základě zjištěných poznatků předkládá řadu doporučení, k nejzásadnějším patří následující:

- Parlamentsy musí hledat a zavádět komplexní řešení, která povedou k odstranění sexismu a násilí vůči ženám (prevence, kodexy jednání, mechanismy hlášení, poradenské služby zaručující důvěrnost informací, sankce a jejich vymahatelnost, školení aj.).
- Každý parlament by měl zmapovat aktuální situaci (přitom lze využít metodologie této studie), otevřít debatu na toto téma a zavést potřebná opatření.
- Je nutné zhodnotit efektivnost existujících ochranných mechanismů a opatření, a to nejen v parlamentech, ale i například v rámci politických stran a v prostředí sociálních sítí.

2.5 Mezinárodní výzkum – International Center for Journalists

Název studie: *The Chilling: A global study of online violence against women journalists*

Publikováno: listopad 2022

Autor: International Center for Journalists (ICFJ) s podporou UNESCO

Odkaz: <https://www.icfj.org/our-work/chilling-global-study-online-violence-against-women-journalists>

FORMA A CÍLE VÝZKUMU

Studie shrnuje výsledky tří let shromažďování podkladů. Vychází z rozsáhlého studia dostupné literatury (přes 1000 zdrojů), celosvětového dotazníkového průzkumu (901 respondentů ze 125 zemí), strukturovaných rozhovorů (se 184 novináři, redaktory a experty, vybranými ze 17 zemí a všech světových regionů) a dvou případových studií (big data case studies) zahrnujících vyhod-

nocení více než 2,5 milionu příspěvků na Facebooku a Twitteru směřovaných vůči dvěma novinářkám (Maria Ressa, Carole Cadwalladr). Připojeno je také 15 případových studií z vybraných zemí, vytvořených na základě studia podkladů a rozhovorů s novináři a experty v daných zemích.

Hlavním cílem studie bylo zmapování výskytů, podoby a dopadů online násilí zaměřeného proti novinářkám na celém světě, včetně identifikace shodných rysů a rozdílů v různých geografických regionech a zmapování trendů a reakcí na genderově podmíněné násilné projevy na sociálních sítích.

K dalším zkoumaným aspektům patří:

- propojenost mizogynních útoků s dalšími formami diskriminace (rasismus, náboženská nesnášenlivost, antisemitismus, homofobie, transfobie);
- přenosy online-offline;
- role dezinformací, koordinovaných online útoků aj.,
- trendy a strategie ochranných opatření (především ze strany státu, sociálních platform, mediálních společností).

VÝSTUPY A ZJIŠTĚNÍ

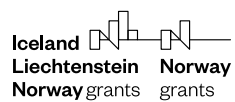
Výstupem výzkumu je 313 stránková souhrnná studie, která shrnuje, propojuje a interpretuje výsledky z jednotlivých vstupů popsaných výše. Studie rovněž průběžně uvádí závěry a doporučení zaměřené na různé aktéry (sociální platformy, technologické firmy, státy, neziskový sektor, mediální organizace-zaměstnavatele, nadnárodní organizace a další). V rámci doporučení předkládá i 25bodový návod na zhodnocení funkčnosti existujících opatření proti online násilí vůči novinářkám (Online Violence Response Assessment Framework).

K hlavním zjištěním patří následující:

- 73 % respondentek v dotazníkovém šetření uvedlo, že se při práci setkaly s online násilím; 25 % bylo vyhrožováno fyzickým násilím, včetně zabití; 18 % sexuálním násilím.
- Výzkum potvrzuje nárůst „image-based abuse“ (zmanipulované fotografie, videa apod.) – setkalo se s tím 15 % respondentek; 29 respondentek bylo obětí „deep fakes“ v podobě zmanipulovaného videa (často pornografického) zaměřeného na poškození pověsti cílové osoby.
- Dopady online násilí jsou dalekosáhlé, mohou vést až k odchodu ze zaměstnání, resp. úplnému opuštění novinářské profese (4 % respondentek odešlo ze zaměstnání; 2 % opustilo žurnalistickou profesi).
- Mezi největší iniciátory online násilí patří politici a další vysocí státní představitelé („high-level political leaders and other State actors“). Uváděly je respondentky z rozhovorů a případových studií; také to vyplynulo z dotazníkového šetření (nejvíce útočníků – 57 % – jsou anonymové nebo jiní neznámí útočníci; následují političtí aktéři – 37 %).
- Velkým problémem je přístup zaměstnavatelů. Častou reakcí z jejich strany bývá svalování viny na oběti nebo aktivní odrazování od řešení problémů. K tomu se přidávají neexistující mechanismy řešení.

Při formulaci závěrů a doporučení studie především vybízí k přesunu důrazu, resp. odpovědnosti za hledání cest, jak se vyrovnat s genderově zaměřenými nenávistnými a násilnými projevy, od jednotlivých novinářek k institucionálním řešením. Požaduje, aby odpovědnost převzali zaměstnavatelé, technologické společnosti/sociální platformy a také politici a zákonodárci. Studie zdůrazňuje, že v mnoha zemích chybí legislativa ošetřující problematiku nenávistných projevů, případně že existující legislativa není dostatečná (např. genderově podmíněné útoky nejsou ošetřeny na stejné úrovni jako diskriminace na základě rasy, náboženského vyznání nebo sexuální orientace).

Studie varuje před širšími riziky neřešení problematiky online násilí. Zdůrazňuje negativní dopady na celou společnost a upozorňuje, že v důsledku omezování svobody projevu, svobody tisku a práva na přístup k informacím dochází neřešením této problematiky k narušování základních demokratických principů.

WWW.NENAVISTNASITICH.CZ